

ΤΡΙ

ΑΝ
ΤΑ
ΦΙ
ΛΑ
ΚΟ
Σ

ΤΡΙ

ΑΥ

Τ

401

14

8

0

Σ

Δ

Κύριος Ανάβασις

[Faint handwritten text, possibly a signature or date]

1919 ΕΕΝ

ΕΜΜ. Γ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

Τριανταφυλλίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ

ΤΟΜΟΣ Β΄

Κόσιος

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ Α΄, Β΄, Γ΄.

ΕΚΔΟΣΙΣ Ε΄

• Δοσθμ. Συγκρίσεως 28-10-19 309
Τιμήται μετά του βιβλιοσήμου 2,50
• Αξία βιβλιοσήμου λεπ. 0,50

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Χ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ
28-ΕΝ ΟΔΩ ΣΤΑΔΙΟΥ-28

1919

ΕΡΜ. Γ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ

ΤΟΜΟΣ Β.

ΕΠΙΦΟΡΟΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΑΝΔΡΑΣΙΣ

BIBLION A. B. T.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΡΜ. Γ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΕΡΜ. Γ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΕΡΜ. Γ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

BIBLIOPOLITION

ΕΡΜ. Γ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ

ΕΡΜ. Γ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ

ΕΜΜ. Γ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ

ΤΟΜΟΣ Β΄.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ Α΄, Β΄, Γ΄.

ΕΚΔΟΣΙΣ Ε΄

Λογμ. εγκρίσεως 209
Τιμάται μετά βιβλιοθήμου 28-10-19
Δοσχ. 2,50
Δεία βιβλιοθήμου λεπ. 0,50

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Χ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ
28-ΕΝ ΟΔΩ ΣΤΑΔΙΟΥ-28

1919

Α'. Βίος τοῦ Ξενοφῶντος.

Ὁ Ξενοφῶν ἦτο Ἀθηναῖος γεννηθεὶς τῷ 430 π. Χ. ἐκ γονέων εὐγενῶν καὶ πλουσίων, τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας. Ἐξεπαίδεύθη δὲ καὶ καλῶς, εὐτυχήσας νὰ ἀκούσῃ τὴν διδασκαλίαν καὶ τοῦ μεγίστου φιλοσόφου τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τοῦ Σωκράτους.

Ὅτε ὁ Ξενοφῶν ἦγε τὸ 308 ἔτος (401 π. Χ.), μετέδωκε κατὰ προτροπὴν τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ εἰς τὰς Σάρδεις τῆς Αὐδίας πρὸς τὸν Κύρον, τὸν υἱὸν τοῦ Δαρείου τοῦ Νότου καὶ ἀδελφὸν τοῦ τότε βασιλέως τοῦ Περσικοῦ κράτους Ἀρταξέρξου. Συσταθεὶς εἰς τὸν Κύρον ὑπὸ Προξένου ἠκολούθησεν αὐτὸν εἰς τὴν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ἐκστρατείαν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τούτου ἐν τῇ παρὰ τὰ Κούναξα μάχῃ καὶ τὴν διὰ δόλου σφαγὴν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρους τῶν στρατηγῶν τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων τοῦ Κύρου, αὐτὸς ἐνεθάρρυνε τοὺς εἰς ἀμυχανίαν καὶ ἀπελπίσαν περιελθόντας Ἕλληνας καὶ ἐκλεχθεὶς εἰς τῶν στρατηγῶν τῶν ἀνικαταστησάντων τοὺς δολοφονηθέντας ὠδήγησεν αὐτοὺς διὰ μέσου συνεχῶν μαχῶν καὶ πολλῶν κινδύνων καὶ κακουχιῶν εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Θράκην καὶ Μ. Ἀσίαν, ἔνθα οἱ λεγόμενοι *Μύριοι* ἠνώθησαν μετὰ τῶν κατὰ τῶν Περσῶν πολεμούντων τότε Λακεδαιμονίων. Εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, τὰς Ἀθήνας, δὲν ἐπανῆλθε πλέον ὁ Ξενοφῶν καταδικασθεὶς εἰς ἐξορίαν, διότι συνεπολέμησε μετὰ τοῦ Κύρου, ἐχθροῦ τῶν Ἀθηναίων.

Ὅτε ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἀγησίλαος ἀνεκλήθη ἐκ τῆς Ἀσίας (394 π. Χ.), ἵνα πολεμήσῃ κατὰ Ἀθηναίων, Θηβαίων, Ἀργείων καὶ Κορινθίων, οἵτινες καθ' ὑποκίνησιν τῶν Περσῶν ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Σπάρτης, ὁ Ξενοφῶν ἠκολούθησεν αὐτὸν καὶ κατὰ τὴν ἐν Κορωνεῖα μάχῃν ἠγωνίσθη μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

Ἐλθόντα εἰς Λακεδαίμονα μετὰ τὴν μάχην ταύτην τὸν Ξενοφῶντα ἀντήμειψαν οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ τὰς πρὸς τὴν Σπάρτην ὑπηρεσίας του, δωρήσαντες εἰς αὐτὸν κτήμ' τι παρὰ τὸν Σκιλλοῦντα τῆς Ἡλίδος. Ἐκεῖ δ' ὁ Ξενοφῶν ἐξῆσεν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη (390—370 π. Χ.) βίον εὐτυχῆ, ἀσχολούμενος εἰς τὴν θήραν, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν συγγραφικὴν. Λαβὼν δὲ σύζυγον τὴν Φιλησίαν ἐγέννησεν ἕξ αὐτῆς τὸν Γρύλλον καὶ τὸν Διόδωρον.

Τὸν ἐν Σκιλλοῦντι ἤρεμον βίον τοῦ Ξενοφῶντος διέκοψεν ἡ μεταξὺ Λακεδαιμονίων καὶ Θηβαίων πόλεμος (371 π. Χ.). Οἱ Ἕλλησι, σύμμαχοι τῶν Θηβαίων κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, ἠνάγκασαν τὸν Ξενοφῶντα νὰ φύγῃ ἐκ Σκιλλοῦντος εἰς Κόρινθον, ἐνθα ἐξῆσε τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του, ἤτοι μέχρι τοῦ 355 π. Χ. Ὅτε δ' ὁ Ξενοφῶν διέτριβεν ἐν Κορίνθῳ, οἱ Ἀθηναῖοι ἀνεκάλεσαν τὸ κατ' αὐτοῦ ψήφισμα ἐξορίας, ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν δὲν ἐπαγγήθη εἰς Ἀθήνας, ἐπεμψε δὲ μόνον τοὺς δύο υἱοὺς του, ἵνα ἀγωνισθῶσι κατὰ τῶν Θηβαίων, ὁ Γρύλλος δὲ καὶ ἔπεσε μαχόμενος ἐν τῇ παρὰ τὴν Μαντινείαν μάχῃ.

Ὁ Ξενοφῶν ὑπῆρξε θαρραλέος, καρτερικός, ἱκανὸς στρατηγός, φίλος τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ βίου.

Β'. Συγγράμματα Ξενοφῶντος.

Ὁ Ξενοφῶν συνέγραψε 15 συγγράμματα, 4 μὲν μεγάλα, 11 δὲ μικρά.

Τὰ μεγάλα συγγράμματα αὐτοῦ εἶναι τὰ ἀκόλουθα :

Ἡ Κύρου Ἀνάβασις εἰς 7 βιβλία. Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ περιγράφεται ἡ ἀπὸ τῶν Σάρδεων ἀνάβασις τοῦ Κύρου εἰς Βαβυλωνίαν καὶ ἡ μετὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην κάθοδος τῶν Μυρίων εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου.

Ἡ Κύρου Παιδεία εἰς 8 βιβλία. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι ἱστορικὸν μυθιστόρημα, ἐν ᾧ ὁ Ξενοφῶν περιγράφων τὴν ἀγωγὴν Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Περσικοῦ κράτους, ὑποδεικνύει ὅτι τὰ μεγάλα ἔργα καὶ ἡ εὐδαιμονία τοῦ βασιλέως ἐκείνου ἐπήγασαν ἐκ τῶν χρηστῶν ἀρχῶν, ἃς ἐπόρισεν εἰς αὐτὸν ἡ ὀρθὴ παιδεία.

Τὰ Ἑλληνικά (πράγματα, συμβάντα) εἰς 7 βιβλία. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο περιλαμβάνει τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀπὸ τοῦ 411 π. Χ. μέχρι 362 π. Χ., ἤτοι ἀπὸ τοῦ χρόνου, εἰς ὃν καταλήγει τὸ σύγγραμμα τοῦ Θουκυδίδου μέχρι τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης.

Τὰ Ἀπομνημονεύματα εἰς 4 βιβλία. Διὰ τοῦ συγγράμματος τούτου ὁ Ξενοφῶν ἀπολογεῖται μὲν πρὸς τὰς κατηγορίας, ἃς ἀπέδωκαν πρὸς τὸν Σωκράτην, ὅτι δὲν ἐπίστευεν εἰς τοὺς θεοὺς τῆς πόλεως καὶ ὅτι διὰ τῆς διδασκαλίας του ἔδωκε τοὺς νέους, ὑποτυποὶ δὲ γενικὴν εἰκόνα τοῦ βίου τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ.

ΕΛΛΑΣ
 ΔΕΛΤΙΟΝ
 ΚΥΡΟΥ
 ΒΑΣΙΣ
 Η ΚΥ
 ΒΑΣΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Α΄. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου.
Παρασκευαὶ πρὸς αὐτήν.

§ 1—5

† Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ ἠσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπόπτει τελευτήν τοῦ βίου, ἐβούλετο τὸ παῖδε ἀμφοτέρω παρῆναι. †

Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγγανε· Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε· καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς Καστωλλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὀπίστας τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον.

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν

βασίλειαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρους διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται καὶ λαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ, ἑξαιτησαμένη αὐτόν, ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν.

Ὁ δέ, ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς, βουλεύεται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἦν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρούσας μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κῦρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. *

Ὅστις δ' ἀφικνεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτόν, πάντα οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο, ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ· καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἶησαν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ. *

§ 6—11

Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἠθροίζεν, ὡς μάλιστα ἐδύνατο, ἐλικρουπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλέα· ὧδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογήν.

Ὅποσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρους ταῖς πόλεσι· καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἴωνες καὶ πόλεις Τισσαφέρους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομένα, τότε δὲ ἀφειστήκεσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλην Μιλήτου.

Ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρους προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, ἀποστῆναι πρὸς Κῦρον, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα, ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειράτο.

κατάγειν τοὺς ἐκπεπωκότας. καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν στρατεύματα.

Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἠξίου, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρην ἄρχειν αὐτῶν καὶ ἡ μήτηρ συνέπραπτεν αὐτῷ ταῦτα ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλὴν οὐκ ἠσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων· καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὢν Τισσαφέρνης ἔτι ἐτύγχανεν ἔχων.

Ἄλλο δὲ στρατεύμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ' ἀντιπέρασ Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγεγόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοῦς. ὁ δέ, λαβὼν τὸ χρυσίον, στρατεύμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει, ἐκ Χερρονήσου ὀρμώμενος, τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφήν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στρατεύμα.

Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἰκοὶ ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένων τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτω περιγενόμενος ἂν τῶν ἀντιστασιωτῶν. ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἕξ μηνῶν μισθόν καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευῆται. οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στρατεύμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρα, ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ.

Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἄχαιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρα λαβόντα εἰλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων. καὶ ἐποίουν οὕτως οὗτοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Β΄. Ἀφιξεις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς Σάρδεεις. — Πορεία τοῦ στρατεύματος.

§ 1—5

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο, ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάλασιν ἐκ τῆς χώρας καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν.

Ἐνταῦθα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα καὶ τῷ Ἀριστίπῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στράτευμα καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προεστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἦκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους, πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐφ' ᾧ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι, πρὶν αὐτοῦ καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἠδέως ἐπέιθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεεις.

Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. οὗτοι μὲν οὖν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα καὶ μείζονα ἡγησάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδα· τὴν παρασκευὴν, πορεύεται ὡς βασιλέα, ἢ ἐδύνατο τάχιστα, ἰπέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρηνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρασκευάζετο.

§ 5—10

Κῦρος δέ, ἔχων οὖς εἰρηκα, ὥρματο ἀπὸ Σαρδεῶν καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶν ἑπτὰ ἐξευγμένη πλοίοις.

Τοῦτον διαβὰς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην καὶ εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτὰ. καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπα· καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ολυνθίους.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴσοσιν εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρω βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας, ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος

ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιο ἐαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ὄρει ὁ Μαϊάνδρος ποταμός, αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων. ὄρει δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως, ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ὄρει δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαϊάνδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρος ἔστιν εἴκοσι καὶ δύο ποδῶν. ἔνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας καὶ τὸ δέριμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρον, ὅθεν αἱ πηγαὶ· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας· ἔνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἠττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βασιλεία καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν· ἔνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα καὶ ἦκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θοῤῃκας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κοῤῃτας διακοσίους. ἅμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους καὶ Σοφαίνετος Ἀρκάδας ἔχων ὀπλίτας χιλίους· καὶ ἔνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους.

§ 10—12

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἔνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς, ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν σπλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώ-

δεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρᾳ.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. ἔνταυθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν· ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δηλὸς ἦν ἀνιόμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι.

Ἐνταῦθα ἀφικνεῖται ἡ Σουενέσιος γυνὴ τοῦ Κίλικων βασιλέως παρὰ Κῦρον καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα φυλακὴν περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους.

§ 13—18

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἔνταυθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη, ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδα· τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι οἶνω κεράσας αὐτήν.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκουμένην. ἔνταυθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδειξαι τὸ στράτευμα αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδειξαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ στήναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι.

στρατηγοί. ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλανον τεταγμένοι κατὰ ἴλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη γαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημῖδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἑρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὄλην τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπῆσαν. ἐκ δὲ τούτου θᾶπτον προϊόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς καὶ ἡ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἀρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ὄνια ἔφυγον. οἱ δὲ Ἕλληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνάς ἤλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ἴσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών.

[Περὶληψίς τῶν λοιπῶν παραγράφων τοῦ 6' κεφαλαίου.

Ἐκ τοῦ Ὑρταίου προχωρῶν ὁ Κῦρος διὰ τῆς Λυκονίας, ἦν ὡς πολεμίαν οὐσαν ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς Ἑλληνας νὰ διακρᾶσωσιν, τὴν μὲν Κίλισσαν μετὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Μένωνος ἐπέμψεν εἰς Κιλικίαν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν λοιπῶν διὰ τῆς Καππαδοκίας ἔφθασεν εἰς Ταρσοῦς, πρωτεύουσαν τῆς Κιλικίας, εὐρὼν ἀφύλακτον τὴν διάβασιν· ἐνταῦθα δὲ συμφιλιωθείς πρὸς τὸν Σύνενοισιν, βασιλέα τῶν Κιλικίων, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Γ'. Στάσις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων κατὰ τοῦ Κῦρου ὡς ἀπατῶντος αὐτούς.

§ 1—2

Ἐνταῦθα ἔμεινεν ὁ Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπόπτειον γὰρ ἦδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δ' αὐτόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἄρξαιντο προΐεναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπειρωθῆναι, ὕστερον δ', ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δύνησεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστώς· οἱ δὲ ὀρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· εἶτα δὲ ἔλεξε τοιαύδε.

§ 3—6

«Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε, ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν· ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο καὶ με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικούς· οὐς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ οὐδὲ καθηδυπάθησα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἐδαπάνων. καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θοῤᾶκας ἐπολέμησα καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρονήσου αὐτούς ἐξελαύνων, βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας Ἕλληνας τὴν γῆν. ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα, εἴ τι δέοιτο, ὠφελοίην αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου.

Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευδόμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι. καὶ οὐποτε ἐρεῖ οὐδεὶς, ὡς ἐγὼ Ἕλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἕλληνας, τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην, ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐ θέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔψομαι καὶ ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι· νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος, ὅπου ἂν ᾧ, ὑμῶν δὲ ἔρημος ᾧν, οὐκ ἂν ἰκανὸς οἶμαι εἶναι οὔτ' ἂν φίλον ὠφελῆσαι οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. ὡς ἐμοῦ οὖν ἰόντος ὅπη ἂν καὶ ὑμεῖς, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε».

§ 7

Ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται, οἱ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι, ἐπήνεσαν· παρὰ δὲ Ξενίου καὶ Πασίωνος πλείους ἢ δισχίλιοι, λαβόντες τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκευοφόρα, ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάρχῳ.

§ 8—9

Κῦρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλεάρχον· ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε, λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε θαρρεῖν, ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ δέον. μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ἰέναι.

Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς θ' ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον ἔλεξε τοιάδε.

§ 9—12

« Ἄνδρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἐκεῖνου ἔτι στρατιῶται, ἐπεὶ γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης· ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν, οἶδα· ὥστε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυνόμενος, ὅτι σύννοδα ἑμαυτῷ πάντα ἐψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δεδιώς, μὴ λαβὼν με δίκην ἐπιθῆ ὧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἠδικῆσθαι.

Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευέσθαι ὅ,τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων. καὶ ἕως γε μένομεν αὐτοῦ, σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι, ὅπως ὡς ἀσφαλέστατα μενοῦμεν, εἴ τε ἤδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ὡς ἀσφαλέστατα ἄπιμεν καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγοῦ οὔτε ιδιώτου ὄφελος οὐδέν· ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος ᾧ ἂν φίλος ἦ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς ᾧ ἂν πολέμιος ἦ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἰππικὴν καὶ ναυτικὴν, ἣν πάντες ὁμοίως ὀρῶμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθῆσθαι· ὥστε ὥρα λέγειν ὅ,τι τις γινώσκει ἄριστον εἶναι.» ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

§ 13—14

Ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέγοντες ἃ ἐγίγνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκεῖνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύοντες, οἷα εἴη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι.

Εἷς δὲ δὴ εἶπε, προσποιούμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, στρατηγοὺς μὲν ἐλέσθαι

ἄλλους ὡς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἀγοράζεσθαι—ἢ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι— καὶ συσκευάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κῦρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλέοιεν· ἐὰν δὲ μὴ διδῶ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κῦρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει· ἐὰν δὲ μηδὲ ἡγεμόνα διδῶ, συντέτεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι δὲ καὶ προκαταληφόμενους τὰ ἄκρα, ὅμως μὴ φθιάσῃσι μήτε Κῦρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ὧν πολλοὺς καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἀνηραπακότες· οὗτος μὲν τοιαῦτα εἶπε.

§ 15—19

Μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον· «ὡς μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν, μηδεὶς ὅμων λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ, δι' ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ, ὃν ἂν ἔλησθε, πείσομαι, ἢ δυνατὸν μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι ὡς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώπων».

Μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν εὐθήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσπερ πάλιν τὸν στόλον Κύρου ποιουμένου, ἐπιδεικνὺς δέ, ὡς εὐηθες εἶη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου, ᾧ λυμαινόμεθα τὴν προᾶξιν. εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν, ὃν ἂν Κῦρος διδῶ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν Κῦρον προκαταλαβεῖν; ἐγὼ γὰρ ὀκνοῖην μὲν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς αὐταῖς τριήρεσι καταδύσῃ, φοβοίμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι, ὃν δοίη, ἔπεσθαι, μὴ ἡμᾶς ἀγάγῃ, ὅθεν οὐκ ἔσται ἐξελθεῖν· βουλοίμην δ' ἂν, ἄκοντος ἀπιῶν Κύρου, λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθόν· ὃ οὐ δυνατὸν ἔστιν.

Ἄλλ' ἐγὼ φημι ταῦτα μὲν φλυαρία; εἶναι· δοκεῖ δέ

μοι ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κῦρον, οἵτινες ἐπιτήδαιοι, σὺν Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκείνον, τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι· καὶ ἐὰν μὲν ἢ πρᾶξις ἢ παραπλησία, οἴαμι καὶ πρόσθεν ἐχρήτο τοῖς ξένοις, ἔπεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κακίους εἶναι τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβάντων· ἐὰν δὲ μεῖζων ἢ πρᾶξις τῆς πρόσθεν φαίνεται καὶ ἐπιπονωτέρα καὶ ἐπικινδυνότερα, ἀξιοῦν ἢ πείσαντα ἡμᾶς ἄγειν ἢ πεισθέντα πρὸς φιλίαν ἀφιέναι· οὕτω γὰρ καὶ ἐπόμενοι ὄν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα καὶ ἀπίοντες ἀσφαλῶς ἂν ἀπίοιμεν· ὅτι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγη, ἀπαγγεῖλαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι.

§ 20—21

Ἔδοξε ταῦτα καὶ ἄνδρας ἐλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ πέμπουσιν, οἱ ἠρώτων Κῦρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ.

Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, ὅτι ἀκούοι Ἀβροκόμαν ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι, ἀπέχοντα δώδεκα σταθμούς· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη βούλεσθαι ἐλθεῖν· κἄν μὲν ἢ ἐκεῖ, τὴν δίκην ἔφη χρήζειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ, ἣν δὲ φύγη, ἡμεῖς ἐκεῖ πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα.

Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἰρετοὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ἦν, ὅτι ἄγει πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει ἔπεσθαι· προσαιτοῦσι δὲ μισθόν· ὁ δὲ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὐ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδαρεικὰ τοῦ μηνός τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι, οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουσεν οὐδεὶς ἐν τῷ γε φανερῷ.

[Περὶληψις τῶν λοιπῶν παραγράφων τοῦ γ' καὶ τοῦ δ', ε' καὶ ε' κεφαλαίου.

Ἀφικόμενοι εἰς Ἰσσοῦς, τὴν ἐσχάτην τῆς Κιλικίας πόλιν,

Ἐμμ. Γ. Παντελάκη · Χρηστομάθεια Β'.

2

εὐρίσκουσιν ἐκεῖ τὸν στόλον τοῦ Κύρου. Ἐξακολουθοῦντες δὲ τὴν πορείαν καὶ διαβάντες τὰς Κιλικίας Πύλας εἰσέρχονται εἰς τὴν Συρίαν. Ἐνταῦθα δύο στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ξένιας καὶ ὁ Πασιών, ὄρα πετεῦσσι μὲν, δὲν κατὰδιώκονται δὲ ὑπὸ τοῦ Κύρου· οἱ δὲ λοιποὶ Ἕλληνες, θυμάσσαντες τὴν φιλάνθρωπιν αὐτοῦ, προθυμότεροι συνακολουθοῦσιν αὐτῷ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀφικόμενοι εἰς Θάψακον παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν μανθάνουσιν οἱ Ἕλληνες παρ' αὐτοῦ τοῦ Κύρου τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας· κλιτοὶ δὲ δυσφορήσαντες ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τούτῳ, ὅμως αἰσχυρόμενοι ἀλλήλους καὶ τὸν Κύρον, ἀποφασίζουσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν κατὰ τοῦ βασιλέως πορείαν.

Ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸν Εὐφράτην ὁ Κύρος πορεύεται διὰ τῆς Μεσοποταμίας, ὅπου πολλὰς κακουχίας ὑφίσταται τὸ στράτευμα ἐξ ἐλλείψεως τροφίμων, στρατοπεδεύει δὲ ἀπέναντι τῆς Χαρμάνδης, πόλεως παρὰ τὸν Εὐφράτην, ἐξ ἧς προμηθεύεται τροφάς, διαβαίνοντων τὸν ποταμὸν τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ σχεδίων δερματίνων. Ἐνταῦθα ἐπαπειληθεῖσαν ῥῆξιν τῶν στρατιωτῶν τοῦ Μένωνος καὶ τοῦ Κλεάρχου προλαμβάνει ὁ Κύρος σωφρόνως ἐπεμβάς.

Ὁ Ὀρόντας, ἐπιφανῆς Πέρσης, ὅστις δις εἶχεν ἤδη ἄλλοτε φανῆ ἄπιστος πρὸς τὸν Κύρον, τὸ τρίτον νῦν προδότης αὐτοῦ συλληφθεὶς ἐξ ἐπιστολῆς τινος, ἣν ἔστειλε πρὸς τὸν βασιλέα, δικάζεται ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Κύρον ἀρίστων Περσῶν καὶ τοῦ Κλεάρχου καὶ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ἐξαρχνίζεται].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Α΄. Παρασκευαὶ πρὸς μάχην.

§ 1—4.

Ἐκ πυλῶν δὲ τῆς Ἀραβίας ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κύρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιούσαν ἕω ἤξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχομένον· καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δε-

ξιοῦ κέρως ἠγεῖσθαι, Μένωνα δὲ τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε.

Μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἦκοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγειλαν Κύρῳ περὶ τῆς βασιλείως στρατιᾶς.

Κῦρος δέ, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων, συνεβουλεύετό τε πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς παρήνει θαρρύνων τοιαύδε· «ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομιζῶν ἀμείνονας καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω· εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίων. ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε, εἰς οἷον ἔρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδὼς διδάξω· τὸ μὲν γὰρ πλῆθος πολὺ καὶ κραυγῇ πολλῇ ἐπίασιν· ἂν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τὰ ἄλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαι μοι δοκῶ, οἷους ἡμῖν γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους. ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων καὶ εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἴκαδε βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι».

§ 5—10

Ἐνταῦθα Γαυλίτης παρών, φυγὰς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ, εἶπε· «Καὶ μὴν, ὦ Κῦρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνῇ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιοῦτῳ εἶναι, ἂν δὲ εὖ γένηται τι, οὐ μεμνήσεσθαι σέ φασιν· ἔνιοι δὲ οὐδ' εἰ μεμνήό τε καὶ βούλοιο, δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχνῇ».

Ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κῦρος· «Ἄλλ' ἔστι μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἢ πατρώα πρὸς μὲν μεσημβρίαν μέχρι οὗ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέχρι οὗ διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἢν δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ὑμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. ὥστε οὐ τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ὅ,τι δῶ ἐκάστῳ τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἰκανούς, οἷς δῶ. ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ στέφανον ἐκάστῳ χρυσοῦν δώσω». οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξίγγελλον.

Εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινές, ἀξιοῦντες εἰδέναι τί σφίσιν ἔσται, ἐὰν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐμπιπλὰς ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε. παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες, ὅσοιπερ διελέγοντο, μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὀπισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ᾧδὲ πως ἤρето τὸν Κῦρον· Οἶε γάρ σοι μαχεῖσθαι, ὦ Κῦρε, τὸν ἀδελφόν; Νὴ Δι', ξυφὴ ὁ Κῦρος, εἶπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος ἔστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι.

§ 10—12

Ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἄσπις μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια. ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι ἰππεῖς, ὧν Ἀρταγέρσης ἤρχεν· οὗτοι δ' αὖ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ἦσαν.

Τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρχοντες τέταρες, τριάκοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωβρούας, Ἀρβάκης· τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ ἐνενήκοντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα.

[Περίληψις τῶν λοιπῶν παραγράφων τοῦ κεφαλαίου.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ Κῦρος, ὡς μέλλων νὰ συναντήσῃ τὸν βασιλέα, πορεύεται ἔχων συντεταγμένον τὸ στράτευμα· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἀπεσύρθη νοτιώτερον, καταλιπὼν ἀφύλακτον μίαν μακρὰν καὶ εὐρεῖαν καὶ βραθεῖαν τάφρον, ἣν εἶχεν ὀρύξει ἀντὶ ὀχυρώματος. Παρελθὼν δὲ τὴν τάφρον ταύτην ὁ Κῦρος διὰ στενῆς τινος παρὰ τὸν Εὐφράτην παρόδου μάτην περιέμενε τὸν ἀδελφόν· ὅθεν τὴν ἐπιούσαν ἡμελημένως καὶ ἀτάκτως ἐπορεύετο, διότι ἐπίστευεν ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἀπόφασιν νὰ μὴ πολεμήσῃ].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Ε΄. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη.

§ 1—3

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλησίον ἦν ὁ σταθμός, ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἠνίκα Πατηγύας, ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον χρηστός, προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ καὶ εὐθύς πᾶσιν, οἷς ἐνετύγχανεν, ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος.

Ἐνθα δὴ πολὺς ταραχὸς ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι· Κῦρός τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνεδύετο καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ

εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἔξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον.

§ 4—7

Ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δὲ ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ τὸ στρατεύματος εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐώνυμῳ Ἄρριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ ἵππεῖς τούτου ὅσον ἑξακόσιοι κατὰ τὸ μέσον, ὠπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου. Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. οἱ δ' ἵπποι πάντες εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς Ἑλληνικάς.

§ 8—11

Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἠνίκα δὲ δεῖλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κοριορτὸς ὡσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὡσπερ μελάνια τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολύ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἦστραπτε καὶ λόγγαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο.

Καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐώνυμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρηνς ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γεροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλίται σὺν ποδῆ-

ρεσι ξυλίταις ἀσπίσιν, Αἰγύπτιοι δ' οὔτοι ἐλέγοντο εἶναι ἄλλοι δ' ἰππεῖς, ἄλλοι τοξόται. πάντες δ' οὔτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἐπορεύοντο.

Πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα, διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν ὄτω ἐντυγχάνοιεν. ἡ δὲ γνώμη ἦν, ὡς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλῶντα καὶ διακόψοντα.

Ὁ μὲντοι Κῦρος εἶπεν, ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς Ἑλλήσι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐψεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγῇ, ἀλλὰ σιγῇ ὡς ἀνυστὸν καὶ ἡσυχῇ ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν.

§ 12—13

Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος, παρευλάνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ ἐρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι, τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη «κἂν τοῦτ'», ἔφη, «νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποίηται».

Ὁρῶν δὲ ὁ Κλεάρχος τὸ μέσον στῆφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα—τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεύς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν—ἀλλ' ὅμως ὁ Κλεάρχος οὐκ ἠθέλεν ἀποσπᾶσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖν ἑκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτῷ μέλει, ὅπως καλῶς ἔχοι.

§ 14—17

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στρά-

τευμα ὁμαλῶς προΐει, τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων.

Καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι, κατεθεᾶτο ἐκατέρωσε ἀποβλέπων, εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους.

Ἴδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναντήσαι, ἤρετο εἴ τι παραγγέλλου· ὁ δ' ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ.

Ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος καὶ ἤρετο, τίς ὁ θόρυβος εἶη. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἤδη· καὶ ὅς ἐθαύμασε, τίς παραγγέλλει, καὶ ἤρετο, ὅτι εἶη τὸ σύνθημα. ὁ δ' ἀπεκρίνατο Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη. ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας, «Ἀλλὰ δέχομαί τε», ἔφη, «καὶ τοῦτο ἔστω». ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυσε.

§ 17—20

Καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην τὸ φάλαγγε ἀπ' ἀλλήλων, ἠνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις· ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο πάντες οἷον τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι καὶ πάντες δὲ ἔθεον. λέγουσι δέ, ὡς τινες καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα ἐδούπησαν, φόβον ποιοῦντες τοῖς ἵπποις.

Πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἔπεσθαι.

Τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πο-

λεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἠνιόχων. οἱ δ' ἐπεὶ προΐδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη, ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγεῖς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναί τις ἐλέγετο.

§ 21—24

Κῦρος δέ, ὄρων τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ διώκοντας, ἠδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδ' ὧς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο ὅτι ποιήσει βασιλεύς· καὶ γὰρ ἤδει αὐτόν, ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος.

Καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἠγοῦνται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἣν ἢ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, ἐν ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα.

Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε, μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς, ὅμως ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐλέκαμπεν ὡς εἰς κύκλωσιν.

Ἐνθα δὴ Κῦρος δείσας, μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατὰ τὴν ἑλληνικὴν, ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.

§ 25—29

Ὡς δ' ἡ τροπή ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξακόσιοι, εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτρόφεζοι καλούμενοι.

Σὺν τούτοις δὲ ὢν καθορᾶ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκείνον στίφος καὶ εὐθύς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν «Τὸν ἄνδρα ὀρῶ», ἴεται ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι Κτησία, ὁ ἱατρός, ὃς καὶ ἰάσασθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι.

Παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλιῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἔνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ Κύρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτούς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὅποσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον, Κτησία λέγει· παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν· Κύρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.

Ἄρταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων θεράπων λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα εἶδε Κύρον, καταληδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ καὶ οἱ μὲν φησι βασιλέα κελεῦσαι τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κύρω, οἱ δὲ ἑαυτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην· εἶχε γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτὸν δ' ἐφόρει καὶ ψέλια καὶ τᾶλλα, ὥσπερ οἱ ἄριστοι Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δι' εὐνοίαν τε καὶ πιστότητα·

[Περὶ ληψίς τοῦ Θ' κεφαλαίου.

Ἐν τούτῳ χαρακτηρίζεται ὡς ἐξῆς ὁ Κύρος. Ὅτε μὲν ἦτο παῖς, διεκρίνετο πάντων τῶν συνηλικιωτῶν του ὡς πρὸς τὴν αἰδημοσύνην καὶ τὴν εὐπέθειαν, τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν ἀφοβίαν καὶ τὴν τόλμην. Νεανίας γενόμενος καὶ ἀνα-

λαβὼν τὴν σατραπείαν, διεκρίνετο ὡς φιλαλήθης καὶ πιστὸς εἰς τὰς συναλλαγὰς, τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς φιλίας, εὐγνώμων πρὸς τοὺς εὐεργέτας καὶ ἀνταποδοτικὸς τῶν εὐεργεσιῶν. Φίλος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης ὢν, κατεδίωκεν ἀπηνῶς τοὺς κακοὺς καὶ περιποιεῖτο τοὺς δικαίως πλουτοῦντας καὶ οὐχὶ τοὺς αἰσχροκερδεῖς. Ἰδιαιτέραν δ' ἔβλωσ τιμὴν ἀπέδιδεν εἰς τοὺς διακρινόμενους ἐν τοῖς πολεμικοῖς. Διὰ τὰς ἀρετὰς ταύτας ὁ Κύρος τοσοῦτον ἐῤλκυσε τὴν ἀγάπην τῶν γνωρίμων αὐτοῦ, ὥστε πάντες ἦσαν πρόθυμοι νὰ κινδυνεύσωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

ΣΤ΄. Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

§ 1—15

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ. βασιλεὺς δὲ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀρριαίου οὐκέτι ἴστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν, ἔνθεν ἔωθεν ὠρμῶντο· τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ.

Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' ἑαυτοὺς, οἱ δ' ἀρπάζοντες ὡς ἤδη πάντα νικῶντες.

Ἐπεὶ δ' ἦσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε Τισσαφέρνους, ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶν τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο, Πρόξενον καλέσας (πλησιαίτατος γὰρ ἦν), εἰ πέμποιέν τινας ὡς παντὶ σθένει ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντας.

Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσίων πάλιν, ὡς ἐδόκει, ὄπισθεν. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτῃ μὲν οὐκ ἦγεν, ἣ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ.

Ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἦρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι.

Ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης, ὡς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων, ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.

Ἐπεὶ δ' ἔσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρα καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρα καὶ ποιήσασθαι ὄπισθεν τὸν ποταμὸν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παραμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχοῦμενος συνήει.

Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους, αὐθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ προθυμότερον ἢ πρόσθεν.

Οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλέονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κόμης πινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς

κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν· καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὄραν ἔφασαν, αἰετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτῃ ἀνατεταμένον.

Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἱππεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν ἐφιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν.

Ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστὶν ἀπαγγεῖλαι· καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος· σχεδὸν δ', ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδέυετο.

§ 61—19

Ἐνταῦθα δ' ἴστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὄπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρήει· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' ἠκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι προεληλακένα.

Καὶ αὐτοὶ ἐβόλεύοντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον· ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δορησιτὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς· ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν καὶ

τάς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευά-
σατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφόδρα τὸ στράτευμα λάβοι-
τις ἔνδεια, διαδιδόη τοῖς Ἑλλησιν—ἦσαν δ' αὐταὶ τε-
τρακόσiai, ὡς ἐλέγοντο, ἀμάξαι—καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν
βασιλεῖ διήρπασαν.

Ὡστε ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων·
ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στρά-
τευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν
τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Α΄. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου καὶ τοῦ βασιλέως.

§ 2—8

Ἐμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμπει σηματοῦντα ὅ,τι χρῆ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις ἃ εἶχον καὶ ἐξοπλισαμένοις προῖέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἕως Κύρῳ συμμείξαιαν.

Ἦδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων, ἅμα ἠλίφ ἀνέχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονὼς ἀπὸ Λαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὤρμῳ, καὶ λέγει, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμένοιν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἴκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ἦλθε.

§ 4—5

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἑλληγες πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· «Ἄλλ' ὄφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτη-

κεν, ἀπαγγέλλετε Ἀρριάω, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καί, ὡς ὁρᾶτε, οὐδείς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καί, εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἄν ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀρριάω, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείου καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχην νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστίν». ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θεταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀρριάου.

§ 6

Οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στρατευμα ἐπορίζετο σῆτον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὔσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως καὶ τοῖς γέροισι καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίταις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλάι δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι οὔσαι· οἷς πᾶσι χρώμενοι, κρέα ἔψοντες, ἦσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

§ 7—14

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρους κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλῖνος εἷς Ἕλληνα, ὃς ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρου ὄν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὀπλομαχίαν. οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον

ἀπέκτονε παραδόντας τὰ ὄπλα, ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας, εὐρίσκεισθαι, ἂν τι δύνωνται ἀγαθόν.

Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἑλλη-
νες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον
εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικόντων εἶη τὰ ὄπλα παραδιδόναι·
«ἀλλ'», ἔφη, «ὕμεῖς μὲν, ὧ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις
ἀποκρίνασθε ὅ,τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ
δὲ αὐτίκα ἤξω»· ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν,
ὅπως ἴδιοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος.

Ἐνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρχάς, πρεσβύ-
τατος ὢν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὄπλα παρα-
δοῖεν.

Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος, «Ἄλλ' ἐγώ», ἔφη, «ὧ Φα-
λῖνε, θαυμάζω πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ
ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα; εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί
δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας
βούλεται λαβεῖν, λεγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν
αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται». πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε·
«Βασιλεὺς νικᾶν ἠγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε· τίς γὰρ
αὐτῷ ἔστιν, ὅστις τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ
καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρα
καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πλῆθος ἀνθρώπων
ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον, οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν,
δύνασθε ἂν ἀποκτεῖναι».

Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· «Ἦ Φα-
λῖνε, νῦν, ὡς σὺ ὀργᾶς, ἡμῖν οὐδέν ἐστιν ἀγαθὸν ἄλλο,
εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετή. ὄπλα μὲν οὖν ἔχοντες, οἴομεθα ἂν
καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα, καὶ τῶν
σωμάτων στερηθῆναι. μὴ οὖν οἶου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν
ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν
ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα».

Ἐμμ. Γ. Παντελάκη - Χρηστομάθεια Β'.

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν «Ἄλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶει τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως».

Ἄλλους δὲ τινὰς ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακίζομένους, ὡς καὶ Κύρῳ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιτο, εἰ βούλοιο φίλος γενέσθαι· καὶ εἶτε ἄλλο τι θέλοι χρῆσθαι εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιτ' ἂν αὐτῷ.

§ 15—23

Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε καὶ ἠρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· «Οὔτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ, τί λέγεις». ὁ δ' εἶπεν· «Ἐγὼ σε, ὦ Φαλῖνε, ἄσμενος ἐόρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες· σὺ τε γὰρ Ἕλληγν εἶ καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτοι ὄντες, ὅσους σὺ ὀραῖς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ,τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀναλεγόμενον, ὅτι Φαλῖνός ποτε, πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελύσεων τοὺς Ἕλληνας τὰ ὄπλα παραδοῦναι, συμβουλευομένοις ξυμβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. οἴσθα δέ, ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι ἅ ἂν ξυμβουλεύσης». ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο, βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα ξυμβουλεύσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὄπλα, ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες.

Φαλῖνος δέ, ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ, εἶπεν· «Ἐγὼ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστι σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδό-

ναι τὰ ὄπλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς, ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σφύζεσθαι ὑμῖν, ὅπη δυνατόν».

Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· «Ἄλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ παραδόντες ἄλλω, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες».

Ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· «Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἶησαν, προῖοῦσι δὲ καὶ ἀπιούσι πόλεμος· εἶπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν ἢ ὡς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγείλω».

Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· «Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά δοκεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ»· «Τί οὖν ταῦτά ἐστι;» ἔφη ὁ Φαλῖνος· ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· «Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιούσι δὲ καὶ προῖοῦσι, πόλεμος». ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· «Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγείλω;» Κλέαρχος δὲ ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο· «Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιούσι δὲ ἢ προῖοῦσι πόλεμος»· ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμηγε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Β'. Ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων.

§ 1—6

Φαλῖνος μὲν δὴ ὄχγετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ παρὰ Ἀρριάου ἦγον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος· Μένων δὲ αὐ-

τοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαῖω. οὗτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι πολλοὺς φαίη ὁ Ἀριαῖός εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους, οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἦκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός· εἰ δὲ μή, αὐριον πρὸς ἀπιέναι φησίν.

Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν· «Ἄλλ' οὕτω χρὴ ποιεῖν· ἐὰν μὲν ἦκωμεν, ὥσπερ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε ὅποιον ἂν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν»· ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐδὲ τούτοις εἶπε.

Μετὰ ταῦτα, ἤδη ἡλίου δύνοντος, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς, ἔλεξε τοιάδε· «Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, θυομένω ἰέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά· καὶ εικότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο· ὡς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέως ὁ Τίγρης ποταμὸς ἐστὶ ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἶόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν ἔχειν· ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάνυ καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερά ἦν.

᾽Ὡδε οὖν χρὴ ποιεῖν· ἀπιόντας δειπνεῖν ὅ,τι τις ἔχει· ἐπειδὴν δὲ σημήνη τῷ κέρατι ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὴν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὄπλα ἔξω.

Ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐποίουν οὕτω. καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἦρχεν, οἱ δὲ ἐπίθοντο, οὐχ ἐλόμενοι, ἀλλὰ ὀρθῶντες, ὅτι μόνος ἐφρόνει, οἷα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἄπειροι ἦσαν.

§ 7—9

Ἐντεῦθεν, ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θραξ, ἔχων τοὺς τε ἰππείας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τετρα-

ράκοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὡς τριακοσίους, ἠτό-
μολησε πρὸς βασιλέα.

Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἠγεῖτο κατὰ τὰ παρηγγελ-
μένα, οἱ δ' εἶποντο· καὶ ἀφικνοῦνται εἰς τὸν πρῶτον
σταθμὸν παρ' Ἀριαῖον καὶ τὴν ἐκείνου στρατιὰν ἀμφι-
μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὄπλα ξυνηλθον
οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρ' Ἀριαῖον.
καὶ ὄμωσαν οἱ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος καὶ τῶν σὺν
αὐτῷ οἱ κράτιστοι μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί
τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ βάρβαροι προσώμωσαν καὶ ἠγγήσεσθαι
ἀδόλως. ταῦτα δὲ ὄμωσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ κά-
προν καὶ κριὸν εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἕλληνες βάπτοντες
ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην.

§ 10—12

Ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος· «Ἄγε
δή, ὦ Ἀριαῖε, ἐπέπερ ὁ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ
ἡμῖν, εἰπὲ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον
ἄπιμεν, ἢνπερ ἦλθομεν, ἢ ἄλλην τινὰ ἐννενοηκέναι δο-
κεῖς ὁδὸν κρείττω ;»

Ὁ δ' εἶπεν· «Ἦν μὲν ἦλθομεν ἀπιόντες, παντελῶς
ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν
τῶν ἐπιτηδείων· ἑπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυ-
τάτω, οὐδὲ δεῦρο ἰόντες, ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἶχομεν
λαμβάνειν· ἐνθα δέ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατε-
δαπανήσαμεν. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορευέσθαι μακροτέραν
μὲν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον δ'
ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμούς, ὡς ἂν δυνώμεθα, μακρο-
τάτους, ἵνα ὡς πλείστον ἀποσπάσωμεν τοῦ βασιλικοῦ
στρατεύματος· ἦν γὰρ ἀπαξ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν
ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δυνήσεται βασιλεὺς ἡμᾶς κατα-

λαβεῖν· ὀλίγω μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ· ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε».

§ 13—15

Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἢ ἀποδρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον· ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἥξειν ἅμα ἡλίῳ δύνοντι εἰς κόμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν.

Ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλην ἔδοξεν πολεμίους ὄρᾶν ἰπέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων, οἳ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες, εἰς τὰς τάξεις ἔθεον, καὶ Ἀριαῖος (ἐτύγγανε γὰρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος, διότι ἐτέτρωτο) καταβὰς ἐθωρακίζετο καὶ οἳ σὺν αὐτῷ.

Ἐν τῷ δὲ ὠπλίζοντο, ἦκον λέγοντες οἳ προπεμφθέντες σκοποί, ὅτι οὐχ ἰπέεις εἶεν, ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιντο· καὶ εὐθύς ἔγνωσαν πάντες, ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς· καὶ γὰρ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κόμαις οὐ πρόσω.

§ 16—21

Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγεν· ἦδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὄντας· ἦδη δὲ καὶ ὄψῃ ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε, φυλαττόμενος μὴ δοκοίη φεύγειν, ἀλλ' εὐθύρῳ ἄγων, ἅμα τῷ ἡλίῳ δυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυτάτω κόμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα.

Οἳ μὲν οὖν πρῶτοι ὅμως τρόπῳ τινὶ ἐστρατοπεδεύ-

σαντο, οί δ' ὕστεροι, σκοταῖοι προσιόντες, ὡς ἐτύγγανον ἕκαστοι, ηὐλίζοντο καὶ κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνομάτων.

Δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὕστεραία ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑποζύγιον ἔτ' οὐδὲν ἐφάνη οὔτε στρατόπεδον οὔτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. ἐξεπλάγη δέ, ὡς ἔοικε, καὶ βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρατεύματος. ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἷς τῇ ὕστεραία ἔπραττε.

Προϊούσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἑλλησι φόβος ἐμίπτει καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκὸς φόβου ἐμπεσόντος γίνεσθαι.

Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἡλεῖον, ὃν ἐτύγγανεν ἔχων παρ' ἑαυτῷ κήρυκα ἄριστον τῶν τότε, ἀνειπεῖν ἐκέλευσε σιγὴν κηρύξαντα, ὅτι προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὅς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὄπλα μηνύσῃ, ὅτι λήψεται μισθὸν τάλαντον.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται, ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἶη καὶ οἱ ἄρχοντες σῶοι. ἅμα δὲ ὀρθρῶ παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὄπλα τίθεσθαι τοὺς Ἑλληνας, ἧπερ εἶχον, ὅτε ἦν ἡ μάχη.

[Περὶληψὶς τοῦ Γ' κεφαλαίου.

Ὁ βασιλεὺς ἐκπλαγεὶς ἐκ τῆς ἀπροσδοκῆτου ἐμφανίσεως τῶν Ἑλλήνων πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρέσβεις περὶ σπονδῶν. Εἰς τούτους δ' ἀπαντῶσιν εὐφρῶς καὶ ἀνδρικῶς οἱ Ἑλληνες διτι, μὴ ἔχοντες πόθεν νὰ πορίζωνται τρόφιμα, εἶναι ἠναγκασμένοι πρῶτον νὰ πολεμήσωσι καὶ ἔπειτα νὰ σκεφθῶσι περὶ σπονδῶν. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς διατάττει νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἑλληνας εἰς κώμας πρὸς προμήθειαν τροφίμων μέχρι τῆς συνάψεως τῶν συν-

θηκῶν. Τῇ τρίτῃ δ' ἡμέρᾳ ὁ βασιλεὺς στέλλει πρὸς τοὺς Ἕλληνας τὸν Τισσαφέρην, ἵνα μάθῃ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὗτοι ἐστράτευον κατὰ τοῦ Περσικοῦ κράτους. Ὁ Κλέρχος μετὰ πάσης παρρησίας ὁμολογῆσας τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῆς στρατείας τῶν Ἑλλήνων, ἐπάγεται ὅτι νῦν ἐξακολουθοῦντες τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπάνοδον οὐδένα μὲν καθ' ὁδὸν θὰ βλάπτωσιν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' οὐδενὸς θὰ ἀνεχθῶσι νὰ βλάπτονται. Ταῦτα δ' ἀπαγγείλας ὁ Τισσαφέρης πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐπανέρχεται καὶ συνάπτει συνθήκην μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ ὄρω οἱ μὲν Πέρσαι ἀσφαλῶς καὶ ἀδύλως νὰ ὁδηγήσωσι τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἱ δὲ Ἕλληνες νὰ πορεύονται διὰ τῆς χώρας τοῦ βασιλέως ὡς διὰ χώρας φιλικῆς οὐδένα βλάπτοντες].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Γ'. Ἐποψία τῶν Ἑλλήνων πρὸς τε τὸν Ἀριαῖον καὶ τὸν Τισσαφέρην.

§ 1—4

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρην οἱ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, οἱ παρεθάρρουνόν τε καὶ δεξιὰς ἐνίοις παρὰ βασιλέως ἔφερον μὴ μνησικακήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπιστρατείας μηδὲ ἄλλου μηδενὸς τῶν παροιχομένων.

Τούτων δὲ γιγνομένων ἐνδηλοὶ ἦσαν οἱ περὶ Ἀριαῖον ἦτιον προσέχοντες τοῖς Ἕλλησι τὸν νοῦν ὥστε καὶ διὰ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκον, ἀλλὰ προσιόντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς· «Τί μένομεν ; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἂν περὶ παντὸς ποιήσαιτο, ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις

Ἐλλησι φόβος εἶη ἐπὶ βασιλέα μέγαν στρατεύειν; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν διὰ τὸ διεσπάρθαι αὐτοῦ τὸ στράτευμα· ἐπὶ δὲ πάλιν ἀλισθῆ ἑαυτῷ ἡ στρατιά, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται ἡμῖν. ἴσως δέ που ἢ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτεριγίζει, ὡς ἀπορος ἢ ἡ ὁδός. οὐ γὰρ ποτε ἐκὼν γε βουλήσεται ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι, ὡς ἡμεῖς τοσοῖδε ὄντες ἐνικῶμεν βασιλέα ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπήλυθομεν».

§ 5—7

Κλέαρχος δὲ ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν· «Ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι, εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς σπονδὰς ποιεῖν. ἔπειτα πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς παρεῖξει ἡμῖν οὐδὲ ὄθεν ἐπισιτιούμεθα· αὐθις δὲ ὁ ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται· καὶ ἅμα, ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν, εὐθύς ἂν Ἀρριαῖος ἀποσταίῃ· ὥστε φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λελείπεται, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν ὄντες πολέμιοι ἡμῖν ἔσονται. ποταμὸς δ' εἰ μὲν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμῖν ἔστι διαβατέος οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην εἶδομεν, ὅτι ἀδύνατον διαβῆναι κωλυόντων πολεμίων. οὐ μὲν δὴ, ἂν μάχεσθαί γε δέη, ἰππεῖς εἰσιν ἡμῖν ξύμμαχοι, τῶν δὲ πολεμίων ἰππεῖς εἰσι πλεῖστοι καὶ πλείστου ἄξιοι· ὥστε, νικῶντες μὲν, τίνα ἂν ἀποκτείναμεν; ἠττωμένων δέ, οὐδένα οἷόν τε σωθῆναι. ἐγὼ μὲν οὖν βασιλέα, ᾧ οὕτω πολλὰ ἔστι τὰ σύμμαχα, εἶπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπολέσαι, οὐκ οἶδα ὅ,τι δεῖ αὐτὸν ὁμόσαι καὶ δεξιὰν δοῦναι καὶ θεοὺς ἐπιорκῆσαι καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιῆσαι Ἑλλησί τε καὶ βαρβάρους». τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγεν.

§ 8—12

Ἐν δὲ τούτῳ ἦκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ὡς εἰς οἶκον ἀπιών, καὶ Ὀρόντα; τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν. ἐντεῦθεν δέ, ἤδη Τισσαφέρνους ἡγουμένου καὶ ἀγορὰν παρέχοντος, ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀριαῖος, τὸ Κύρου βαρβαρικὸν ἔχων στρατεύμα, ἅμα Τισσαφέρνει καὶ Ὀρόντα, καὶ ξυνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις.

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὑφορῶντες τούτους, αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐχώρουν ἡγεμόνας ἔχοντες. ἐστρατοπεδεύοντο δ' ἐκάστοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ πλεῖον· ἐφυλάττοντο δὲ ἀμφοτέρω ὡσεὶ πολεμίους ἀλλήλους καὶ εὐθύς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. ἐνίστε δὲ καὶ ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα ξυλλέγοντες, πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο ἔχθραν παρεῖχε.

[Περίληψις τῶν λοιπῶν παραγράφων τοῦ Δ' κεφαλαίου.

Ἐξακολουθοῦντες τὴν κοινὴν πορείαν ἀφικνοῦνται εἰς τὸ καλούμενον Μηδίας τεῖχος καὶ περιελθόντες αὐτὸ διαβαίνουν διὰ διώρυχος τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ φθάνουσιν εἰς τὴν πόλιν Σιττάκην, παρ' ἣν καταστρατοπεδεύουσιν οἱ Ἕλληνες, ἐν ᾗ οἱ βάρβαροι διαβαίνουν τὸν Τίγρητα. Διαβάντες δ' ἔπειτα τοῦτον καὶ οἱ Ἕλληνες ἀφικνοῦνται εἰς τὴν πόλιν Ὀπιν, ἣν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ὁ Τισσαφέρνης νὰ διαρπάσωσιν].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Δ'—α'. Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνους.

§ 1—2

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαλάταν ποταμόν,

τὸ εὖρος ταπτάρων πλέθρων. καὶ ἔνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψία μὲν ἦσαν, φανερὰ δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή.

Ἔδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει καί, εἴ πως δύναιτο, παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἔξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπεμψέ τινα ἑροῦντα, ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζει. ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἦκειν.

§ 3—15

Ἐπειδὴ δὲ ξυνηλθον, λέγει Κλεάρχος τάδε· «Ἐγώ, ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὄρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσιν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ σέ τε ὄρω ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς, ὄρωντες ταῦτα, ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθέσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγώ τε σαφῶς οἶδα ὅτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν· καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας, ὅτι φοβηθέντες ἀλλήλους, φθάσαι βουλόμενοι, πρὶν παθεῖν, ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλλοντας οὔτ' αὖ βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα παύεσθαι, ἦκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς.

» Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον, οἱ θεῶν ἡμᾶς ὄρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων συνοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι· τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὔτ' οἶδα ἀπὸ ποίου ἂν τάχους οὔτε ὅποι ἂν τις φεύγων ἀποφύγοι, οὔτ' εἰς

ποῖον ἂν σκότος ἀποδραΐη, οὐθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρὶον ἀποσταίη. πάντα γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχα καὶ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι.

»Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν ὄρκων οὕτω γινώσκω, παρ' οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα. τῶν δ' ἀνθρώπων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν· σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ὁδὸς εὖπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἢ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν.

»Εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἢ τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον πολεμήσομεν ; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἶων ἂν ἐλπίδων ἐμαυτὸν στερήσαιμι, εἴ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἰκανώτατον εἶναι εὔ ποιεῖν ὃν βούλοιο· σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε Κύρου δύναμιν, ἣ Κῦρος πολεμία ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην ξύμμαχον οὔσαν. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος εἶναι ;

»Ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς γινώσκω τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ ποῖα δυνάμει συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσαισθε τῆς νῦν σὺν ἐμοὶ οὔσης. ἀλλὰ μὴν

ἐν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σύ, εἰ μὲν βούλοιο, φίλος ὡς μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δέ τις σε λυποίη, ὡς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἷ σοι οὐκ ἂν μισθοῦ ἔνεκα ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἦν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως.

Ἔμοι μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαναμαστὸν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἡδιστ' ἂν ἀκούσασαι, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πείσαι λέγων, ὡς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν».

Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη.

§ 16—23

«Ἄλλ' ἦδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων, εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλευοῖς, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῶ κακόνους εἶναι. ὡς δ' ἂν μάθῃς, ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον· εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἰπέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως, ἐν ἧ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴημεν ἂν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος ;

» Ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδεῖων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἂν σοι δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία, ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα σὺν πολλῶ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὄρατε ὑμῖν ὄντα πορευτέα, ἂν ἡμῖν ἔξεστι προκαταβαλοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὁπόσοις ἂν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν, οὓς οὐδ' ἂν παντάπασι διαβαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν.

» Εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἠττώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἂν

κατακάσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ᾧ ὑμεῖς, οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε, μάχεσθαι ἂν δύναισθε.

» Πῶς ἂν οὖν, ἔχοντες τοσοῦτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἂν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὅς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχρὸς; παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιπορκίας τε πρὸς θεοῦς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἠλίθιοί ἐσμεν.

» Ἄλλὰ τί δή, ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι, οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἤλθομεν; εὖ ἴσθι, ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρος τούτου αἴτιος, τὸ τοῖς Ἑλλήσιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ᾧ Κύρος ἀνέβη ξενικῶ διὰ μισθοδοσίας πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίαν ἰσχυρόν. ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε, τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ μόνον ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως ἂν, ὑμῶν παρόντων, καὶ ἕτερος εὐπετῶς ἔχοι».

§ 24—27

Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν καὶ εἶπεν· «Οὐκοῦν», ἔφη, «οἵτινες, τοιοῦτων ἡμῖν εἰς φιλιαν ὑπαρχόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους ἡμᾶς, ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν;».

«Καὶ ἐγὼ μὲν γε», ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, «εἰ βούλεσθέ μοι οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν τῷ ἐμφανεῖ λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας, ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ».

«Ἐγὼ δέ», ἔφη ὁ Κλέαρχος, «ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω, ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω».

Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο.

§ 27—30

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἀπελθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον δηλὸς τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι τῷ Τισσαφέρνει καί, ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνην οὓς ἐκέλευεν, καὶ ἐὰν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες, ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἕλλησιν ὄντας τιμωρηθῆναι.

Ὑπόπτειε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρα συγγεγεννημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀρσίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως, τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς ἑαυτὸν λαβὼν, φίλος ἦ Τισσαφέρνει.

Ἐβούλετο δὲ καὶ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι.

Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει.

Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγοὺς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Δ'—Θ'. Σύλληψις τῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρους.

§ 31—37

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἶσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον.

Οὐ πολλῶ δ' ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ' ἔνδον ξυνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατέκόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἰππέων, διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι, ἢ δούλῳ ἢ ἐλεύθερῳ, πάντας ἔκτεινον.

Οἱ δὲ Ἕλληνες τὴν τε ἰππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὀρῶντες, καί, ὅτι ἐποίουν, ἠμφεγνόουν πρὶν Νίκαρχος Ἀρκάς ἦκε φεύγων, τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων καὶ εἶπε τὰ γεγενημένα.

Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθειον ἐπὶ τὰ ὄπλα πάντες ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἦξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάοχος καὶ Μιθραδάτης, οἳ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὄραν καὶ γινώσκειν· ξυνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους.

Οὗτοι, ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον, εἴ τις εἶη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως.

Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων

στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, ξὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγγανεν ἀπὼν ἐν κόμῃ τινὶ ξὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος.

§ 38—42

Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε· «Κλέαρχος μὲν, ὧ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ γὰρ εἶναί φησιν, ἐπεὶ περὶ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου».

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· «ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τούς τε ἄνδρας αὐτούς, οἷς ὄμνυτε, ἀπολωλέκατε, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες ξὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε».

Ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε· «Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντα καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς ξὺν τούτοις».

Ἐπὶ τούτῳ Ξενοφῶν τάδε εἶπε· «Κλέαρχος μὲν τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ἐπεὶ περὶ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτούς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι, φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις, πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλεῦσαι».

Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις, ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

[Περίληψις τοῦ ΣΤ' κεφαλαίου.

Χαρακτηρισμὸς τῶν δολοφονηθέντων ἀρχηγῶν.

Ὁ μὲν *Κλέαρχος* φύσει φιλοπόλεμος καὶ πολεμικὸς ὦν εὐρισκεν ἡδονὴν ἐν τοῖς πολέμοις, οὐκ ἐθήρευε καὶ ὅτε ἀκόμη ἡδύνατο καὶ ὤφειλε νὰ ζῆ ἐν εἰρήνῃ· ὅχι δὲ μόνον δὲν ἀπέφευγε τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους, ἀλλὰ καὶ θαρραλέως ἐρριψοκινδύνευεν, ἀδιαλείπτως καὶ ἐπιμόνως μοχθῶν πρὸς εὐδῶσιν τῶν πολεμικῶν πράξεων. Ἦτο πρὸς τούτοις ἀρχικὸς καὶ αὐστηρὸς στρατηγός, ἀπαιτῶν τάξιν καὶ ἀκρίθειαν περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πολεμικῶν καθηκόντων· διὸ καὶ ὀλίγον ἡγάπων αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ἀλλ' ἐν τοῖς κινδύνοις πάντες πρὸς αὐτὸν ἀπέβλεπον· ἦτο δὲ περίπου 50 ἐτῶν, ὅτε ἐφονεύθη.

Ὁ δὲ *Πρόξενος* ὁ Βοιωτίας, εὐπαίδευτος καὶ φιλόδοξος ἀνὴρ, ἐπεζήτηε τὴν δόξαν μόνον διὰ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης· ὦν ἡπιος τὸν χαρακτήρα δὲν ἦτο μὲν ἀρχικὸς καὶ αὐστηρὸς καὶ διὰ τοῦτο ἀδέξιός στρατηγός, ἐτιμᾶτο δ' ὅμως ὑπὸ τῶν καλῶν· ἦτο δὲ περίπου 30 ἐτῶν, ὅτε ἐφονεύθη.

Ὁ δὲ *Μένων* ὁ Θεσσαλός, φίλαρχος καὶ φιλόδοξος ὦν, ἐπεζήτηε τὴν ὑπεροχὴν διὰ ψεύδους, ἐπιτοκίας, ἀπάτης, πανουργίας, διαβολῆς καὶ πάσης ἐν γένει αἰσχροουργίας· συνεκράτει δὲ καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν στρατιώτας, ἐπιτρέπων εἰς αὐτοὺς νὰ διαπράττωσι πᾶσαν ἀδικίαν· δὲν ἐφονεύθη δὲ μετὰ τῶν συστρατήγων, ἀλλὰ μετὰ ἐν ἔτος βρασάνων ὑπὸ τοῦ βασιλέως.

Ὁ δὲ *Ἀγίας* ὁ Ἀρκὰς καὶ ὁ *Σωκράτης* ὁ Ἀχαιοὺς καὶ καλοὶ στρατηγοὶ καὶ καλοὶ φίλοι ἦσαν, ἀμφοτέρω δ' ἦσαν 35 ἐτῶν, ὅτε ἐφονεύθησαν].

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΚΑΘΟΔΟΣ ΤΩΝ ΜΥΡΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Α΄. — Ἀπόφασις τῶν διασωθέντων Ἑλλήνων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν μετὰ τὴν δολοφονίαν τῶν ἀρχηγῶν.

§ 1—3

Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει οἱ Ἕλληνες ἔπραξαν μέχρι τῆς μάχης καὶ ὅσα, ἐπεὶ Κῦρος ἐτελεύτησεν, ἐγένετο ἀπόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνει ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.

Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπώλωσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοούμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προυδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνου δὲ καταλελειμμένοι

ἦσαν οὐδὲ ἰππεία οὐδένα ἰσύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθείη.

Ταῦτ' ἐννοοῦμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγγανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατριδῶν, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὔποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν μὴ διακαίμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

§ 4—10

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μειτεπέμψατο οἴκοθεν, ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρω ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος.

Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπεύσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἶη Κύρω φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι, ἐλθόντα εἰς Δελφούς, ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας.

Ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίτι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθείη. καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς, οἷς ἔδει θύειν.

Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἠτιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα,

πότερον λῶον εἶη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι, τοῦτ' ἐπυνθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖη. ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρου, ταῦτ', ἔφη, γρη ποιεῖν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν.

Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος, οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεός, ἐξέπλει καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Προξένον καὶ Κῦρον, μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρω.

Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος συμπροθυμεῖτο μεῖναι αὐτόν, εἶπε δέ, ὅτι, ἐπειδὴν τάχιστα ἢ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν, ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας.

Ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεῖς—οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἦδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου. ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἤδη ἐδόκει εἶναι, ὅτι ὁ στόλος εἶη ἐπὶ βασιλέα. φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν.

§ 11—14

Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρώαν οἰκίαν καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα.

Περίφοβος δ' εὐθύς ἀνηγέρθη καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλω δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύνατο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπὸ τινων ἀποριῶν.

Ὅποῖόν τι μὲν δὴ ἔστι τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεστιν σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ· γίνεται γὰρ τάδε. εὐθύς ἐπειδὴ ἀνηγέροθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· «Τί κατάκειμαι; ἢ δὲ νύξ προβαίνει ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἦξειν. εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὸν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότερα παθόντας, ὕβριζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως δ' ἀμυνούμεθα, οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα, ὥσπερ ἔξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμείνω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίους».

§ 15—25

Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένους πρῶτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· «Ἐγώ, ὦ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ οἶμαι. οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακείσθαι ἔτι, ὄρων ἐν οἷοις ἐσμέν. οἱ μὲν γὰρ πολέμοι δηλὸν ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν, πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα.

» Καὶ μὴν εἰ ὕψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητρίου ἀδελφοῦ καὶ τεθνηκότος ἤδη ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παρὰ-

σχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν ; ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

» Ἐγὼ μὲν οὖν, ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὐποτε ἐπαυόμενην ἡμᾶς μὲν οἰκτίρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὄσσην μὲν χώραν καὶ οἴαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ· τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς ἡμῖν μετείη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ὅτου δ' ὠνησόμεθα, ἦδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δὲ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους ἤδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίοτε τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.

» Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ὑποψία· ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ὦσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκός, ἔσονται· οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὀρῶντες ἀγαθὰ, στερερῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναί μοι δοκεῖ ἰέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις.

» Ἐτι δ' ἔχομεν σώματα ἰκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ θάληη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ θεοί, ὥσπερ τὸ πρόσθεν, νίκην ἡμῖν διδῶσιν.

» Ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτὰ ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμηῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε

τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. ἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετ' ἐμὲ ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἑμαυτοῦ τὰ κακά».

§ 26—32

Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ἡγεῖσθαι ἐκέλευον πάντες, πληὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν βοιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν, ὅτι φλυαροίη ὅστις λέγοι ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλέα πείσας, εἰ δύναίτο, καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας.

Ὁ μέντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν ἔλεξεν ὧδε· «ὦ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύγε οὐδὲ ὄρων γινώσκεις οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταύτῳ γε μέντοι ἦσθα τούτοις, ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτῳ, πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὄπλα.

» Ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξοπλισάμενοι, ἐλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε σπονδῶν ἔτυχεν ;

» Ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὥσπερ διῆ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὄπλων ἦλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβριζόμενοι οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ', οἶμαι, ἐρῶντες τούτου ; ἂ σὺ πάντα εἰδώς, τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φῆς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας ;

« Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσίεσθαι εἰς ταὐτὸν ἡμῖν αὐτοῖς, ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν, σκευὴ ἀναθέντας, ὡς τοιούτῳ χρῆσθαι· οὗτος

γὰρ καὶ τὴν πατρίδα κατασχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἑλλήν ὢν τοιοῦτός ἐστιν».

Ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν «Ἄλλὰ τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὡσεὶ Λυδὸν ἀμφοτέρω τὰ ὦτα τετροπημένον». καὶ εἶχεν οὕτως. τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν.

Οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶος εἶη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶος εἶη, τὸν λοχαγόν.

§ 33—34

Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὀπλῶν ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες.

Ἐνταῦθα Ἰερώνυμος Ἡλεῖος, πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν, ἤρχετο λέγειν ὧδε· «Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὀρθῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα, εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, καὶ νῦν, ὦ Ξενοφῶν, ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς».

§ 35—44

Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· «Ἄλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης, οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς, ἢ δύνωνται, ἀπολέσωσιν. ἡμῖν δὲ γε οἶμαι πάντα ποιητέα, ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάρους γενόμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνοι ἐφ' ἡμῖν.

» Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε, ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρόν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, κἂν μὲν ὑμᾶς ὀρθῶσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἂν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε, ὅτι ἔφονται ὑμῖν καὶ πειράσονται μιμεῖσθαι.

» Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων· ὑμεῖς γὰρ ἔστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν, ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἣν που δέη.

» Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε, ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικαταθῶσιν· ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν· ἢ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ἢ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν.

» Ἐπειδὴν δὲ καταστήσησθε τοὺς ἄρχοντας, ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι· νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αισθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας· ἦν δὲ τις αὐτῶν τρέψῃ τὰς γνώμας, ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται· ἐπίστασθε γὰρ δὴ, ὅτι οὔτε πληθὸς ἐστιν οὔτε ἰσχὺς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιῶσα, ἀλλ' ὁπότεροι ὄν σὺν τοῖς

θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται.

» Ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, ὁπόσοι μὲν μαστεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχυρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασιν πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὁρῶ μᾶλλον πῶς εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καί, ἕως ἂν ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διάγοντας. ἅ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἔσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν». ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

§ 45—47

Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος· « Ἀλλὰ πρόσθεν μὲν, ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον, ὅσον ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἶη τὸ ἀγαθόν.

» Καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας καὶ ἐλόμενοι ἦκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλῶμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας· παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ».

Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ παραίνοιτο τὰ δέοντα.

Ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίῳν Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιοῦς, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος, ἀντὶ δὲ

Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιοῦ, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

Β΄.—**Λόγοι Χειρισόφου, Κλεάνωρος καὶ Ξενοφῶντος ἐν γενικῇ συνελεύσει τοῦ στρατεύματος περὶ ἐξακολουθήσεως τοῦ πολέμου.**

§ 1—3

Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον ἦκον οἱ ἄρχοντες καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφυλακὰς καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας· ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρισόφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε.

«Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὁπότε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν κοὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον, οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες, προδεδώκασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι, ὅπως, ἢ μὲν δυνώμεθα, καλῶς νικῶντες σφζώμεθα· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μήποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις· οἶομαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν».

§ 4—6

Ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε.

«Ἄλλ' ὀρᾶτε μὲν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτοκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὀρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρνης ἀπιστίαν, ὅστις λέγων, ὡς γείτων τε εἶη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου

ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ γε καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος, αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν.

« Ἄρσιος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον τεθνηκότα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς, ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται.

« Ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτείσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὀρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι εἶτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους, ὡς ἂν δυνώμεθα, κράτιστα τοῦτο, ὅ,τι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς, πάσχειν».

§ 7—32

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν, τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιῶσαντα, ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὴ ἤρχετο ὧδε.

« Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιπορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς, οἴμαι. εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν, ὀρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μέντοι διανοοῦμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὦν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ

παντός πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας».

Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πύρρυνται τῆς ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὀρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε· «Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια, ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. ἐκ τούτου ἠῦξαντο καὶ ἐπαιάνισαν.

Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὧδε. «Ἐτύγχανον λέγων, ὅτι πολλὰ καὶ καλὰ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν σωτηρίας· πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήσασί τε καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. οὕτω δ' ἐχόντων, εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεούς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς, κἂν ἐν δεινοῖς ὦσι, σφῆξιν εὐπειῶς, ὅταν βούλωνται.

» Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε, ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σφῆζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ὑποστῆναι αὐτοὶ Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν αὐτούς καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι, ὀπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, τοσαύτας χιμαῖρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν καὶ ἔτι νῦν ἀποθύουσιν. ἔπειτα, ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμη-

τον στρατιάν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὧν ἔστι μὲν τεκμήρια ὄραν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. τοιούτων μὲν ἐστε προγόνων.

» Οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἐρῶ, ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὐ πολλαὶ ἡμέραι, ἀπ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς.

» Καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὅποτε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν ἔστι, πολὺν ἴδιον ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμοτέρους εἶναι.

» Ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους· τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν, τὸ δὲ πλῆθος ἀμετρον ὄρωντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονήματι ἰέναι εἰς αὐτούς. νῦν δέ, ὅποτε καὶ πείραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν, ὅτι οὐ θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι ὄντες δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι ;

» Μηδὲ μέντοι τοῦτο μείον δόξετε ἔχειν, ὅτι οἱ Ἀρριαίου πρόσθεν σὺν ἡμῖν ταπτόμενοι νῦν ἀφεστήκασιν· ἔτι γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἠττημένων· ἔφυγον γοῦν ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. τοὺς δὲ θέλοντας φυγῆς ἄρχειν πολὺν κρεῖττον σὺν τοῖς πολεμίῳ ταπτομένους ἢ ἐν τῇ ὑμετέρῃ τάξει ὄραν.

» Εἰ δέ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσιν ἱππεῖς, τοῖς δὲ πόλεμίῳ πολλοὶ πάρεισιν, ἐνθυμήθητε, ὅτι οἱ μῦριοι ἱππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μῦριοί εἰσιν ἄνθρωποι.

ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες ὅτι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. οὐκοῦν τῶν ἱππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμανται, φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες, πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παίσομεν, ἣν τις προσίῃ, πολὺ δὲ μᾶλλον, ὅτου ἂν βουλόμεθα, τευξόμεθα. ἐνὶ δὲ μόνῳ προέχουσιν οἱ ἱππεῖς· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν.

»Εἰ δὲ διή τὰς μὲν μάχας θαρρεῖτε, ὅτι δὲ οὐκέτι ὑμῖν Τισσαφέρνης ἡγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρεῖξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε πότερον κρείττον Τισσαφέρνην ἡγεμόνα ἔχειν, ὅς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύομεν, οἱ εἴσονται, ὅτι, ἣν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα ἀμαρτήσονται. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρείττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἧς οὗτοι παρεῖχον μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντα, ἢ αὐτοὺς λαμβάνειν, ἣνπερ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους, ὁπόσω ἂν ἕκαστος βούληται ;

»Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γινώσκετε, ὅτι κρείττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἀπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἡγεῖσθε ἔξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε, εἰ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι πάντες γὰρ ποταμοί, ἂν καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἀποροι ᾦσι, προσιοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται, οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.

»Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν ἡγεμόνων τε μηδεὶς ἡμῖν φανεῖται, οὐδ' ὧς ἡμῖν γε ἀθυμητέον· ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσούς, οὓς οὐκ ἂν ἡμῶν φαίημεν βελ-

τίους εἶναι, ὅτι ἐν βασιλέως χώρα πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδα ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδομεν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαμβάνοντες τὴν τούτων χώραν καρποῦνται. καὶ ἡμᾶς δ' ἂν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἴκαδε ὠρμημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ οἰκήσοντα· οἶδα γάρ, ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὀμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσειέ γ' ἂν αὐτοῖς, καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλοιντο ἀπιέναι. καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδ' ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν κατασκευαζομένους.

» Ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μὴ, ἂν ἅπαξ μάθωμεν ἀργοὶ εἶναι καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, ὡσπερ οἱ λωτοφάγοι ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ. δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδειξαι τοῖς Ἑλλησιν, ὅτι ἐκόντες πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ πολιτεύοντας, ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους ὄραν.

« Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ δῆλον ὅτι τῶν κρατούντων ἐστὶ· τοῦτο δὲ δεῖ λέγειν, ὅπως ἂν πορευοίμεθα τε ὡς ἀσφαλέστατα καί, εἰ μάχεσθαι δεοί, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα.

« Πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας, ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῆ, ἀλλὰ πορευόμεθα, ὅπῃ ἂν τῇ στρατιᾷ συμφέρη· ἔπειτα καὶ τὰς σκηναὺς συγκατακαῦσαι· αὗται γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλὴν

ὅσα πολέμου ἔνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵνα ὡς πλείστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ὦσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι· κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δὲ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

«Λοιπὸν μοι εἰπεῖν, ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι ὁρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους, ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖ ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγῶν ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες, ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, λαβόντες δὲ τοὺς ἄρχοντας, ἀναρχοῦν ἂν καὶ ἀταξία ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι. δεῖ οὖν πολλοὺς μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐκτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἄρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν· ἢ δὲ τις ἀπειθῆ, ψηφίσασθαι τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμοι πλείστοι ἐψευσμένοι ἔσονται· τῆδε γὰρ τῆ ἡμέρα μυρίους ὄψονχαι ἀνθ' ἑνὸς Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέποντα κακῶ εἶναι.

«Ἄλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμοι αὐτίκα παρέσονται. ὅτω οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται· ἐπεὶ δὲ τι ἄλλο βέλτιον ἢ ταύτη, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης δὲ δάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα».

§ 33

Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· «Ἄλλ' εἰ μὲν τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις, οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἐξέσται σκοπεῖν· ἄ δὲ νῦν εἴρηκε, δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα

ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χειρᾶ». ἀνέτειναν πάντες.

§ 34—39

Ἀναστὰς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· «ὦ ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσδοκεῖ μοι. δῆλον ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ, ὅπου ἔξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κόμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας. οὐκ ἂν οὖν θαυμάζοιμεν, εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκοντες καὶ δάκνουσιν, ἣν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν. ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν πορεύεσθαι πλάσιον ποιησαμένους τῶν ὅπλων, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρω εἴη. εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθεῖη τίνας χρῆ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἑκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν, ὅποτε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν, βουλευέσθαι ἡμᾶς δεοί, ἀλλὰ χρώμεθα ἂν εὐθύς τοῖς τεταγμένοις.

«Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις βέλτιον ὄρᾳ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μή, Χειρίσοφος μὲν ἡγοῖτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιος ἐστὶ τῶν δὲ πλευρῶν ἑκατέρων δύο τῷ πρεσβυτάτῳ στρατηγῷ ἐπιμελοίσθην· ὀπισθοφυλακοῖμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι, ἐγὼ καὶ Τιμασίων τὸ νῦν εἶναι. τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύτης τῆς τάξεως βουλευσόμεθα ὅτι ἂν αἰεὶ κράτιστον δοκῇ εἶναι. εἰ δὲ τις ἄλλο ὄρᾳ βέλτιον, λεξάτω».

Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν· «Ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χειρᾶ». ἔδοξε ταῦτα.

«Νῦν τοίνυν, ἔφη, ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν,

μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ κατακαίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστὶ· καὶ εἴ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικῶντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σφάζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν».

[Περὶληψις τῶν κεφαλαίων Γ', Δ', Ε'.

Πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἤδη πορευομένους προσέρχεται ὁ Μιθραδάτης φίλιαν ὑποκρινόμενος· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ προηγουμένως εἶχον ἐξαπατηθῆ οἱ Ἑλληνες, ὑποπτεύουσιν αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ καὶ τούτου ἕνεκα ἀποφασίζουσιν, ἐφ' ὅσον εὐρίσκονται ἐν τῇ πολεμίᾳ χώρα, μήτε περὶ ἀνακωχῆς μήτε περὶ εἰρήνης νὰ διαπραγματευθῶσι μετὰ τοῦ βασιλέως. Διαβάντες δὲ τὸν Ζαπάταν ποταμὸν προσβάλλονται καὶ αὐθις ὑπὸ τοῦ Μιθραδάτου, τοῦτο δ' ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ καταρτίσωσι δύο σώματα σφενδονητῶν καὶ ἵππέων πρὸς ἀπόκρουσιν ἐνδεχομένων καὶ ἄλλων ἐπιθέσεων τῶν πολεμίων.

Τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ τὸ τρίτον προσβαλὼν τοὺς Ἑλληνας ὁ Μιθραδάτης εὐκόλως ὑπ' αὐτῶν ἀποκρούεται. Ἐξκκολουθοῦντες δὲ τὴν πορείαν οἱ Ἑλληνες ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν καὶ προχωροῦσιν εἰς τὴν πάλιν Λάρισαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μέσπιλα. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν πορείαν παρηνωχλοῦντο ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρους, μεταβάλλουσι παράταξιν ἐπὶ τὸ ἀσφαλέστερον καὶ οὕτω πορευόμενοι τέσσαρας ἡμέρας τῇ πέμπτῃ, ὅτε διήρχοντο λόφους τινάς, τραυματίζονται πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων, κατόπιν δ' ἀφικνοῦνται εἰς τινὰς κώμας. Μείναντες δ' ἐν ταύταις τρεῖς ἡμέρας τῇ τετάρτῃ, καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν πολεμίων κατὰ τὴν πορείαν παρενοχλούμενοι, ἀφικνοῦνται εἰς ἄλλην κώμην, ἐξ ἧς ἀναχωρησάντων τῶν πολεμίων ἐν νυκτὶ ἀπελθόντες τοσοῦτον μικρὰν πορείαν διανύουσιν, ὥστε μόλις μετὰ τρεῖς ἡμέρας καταφθάνουσιν αὐτοὺς οἱ πολέμοι· οἵτινες προκαταλαβόντες ἄκρον ὄρους τινός, δι' οὐ ἔμελλον νὰ διέλθωσιν οἱ Ἑλληνες, ἐκδιώκονται ἐκεῖθεν εὐκόλως ὑπὸ τοῦ Ξενοφώντος.

Κατελθόντες εἰς τὴν πεδιάδα οἱ Ἕλληγες προσβάλλονται καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν τοῦ Τισσαφέρνους στρατιωτῶν, οἵτινες φονεύουσι μὲν τινὰς τῶν πρὸς διαρπαγὰς τραπέντων Ἑλλήνων, ἀρχίζουσι δὲ νὰ καίωσι τὰς κώμας. Ἀποκεκλεισμένοι δ' οὕτως εὐρεθέντες ὑπὸ τε τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ τῶν Καρδουχείων ὄρεων οἱ Ἕλληγες συσκέπτονται περὶ τῆς πορείας. Τὴν πρότασιν Ῥοδίου τινὸς περὶ διαβάσεως τοῦ ποταμοῦ δι' ἀσκῶν πεφυσιωμένων ἀποκρούσαντες οἱ ἀρχηγοὶ ὡς δυσεκτέλεστον λαμβάνουσι ἀκριβεῖς πληροφορίας παρ' ἐπιχωρίων αἰχμαλώτων περὶ τῆς φύσεως τῆς χώρας καὶ οὕτως ἀποφασίζουσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν πορείαν πρὸς βορρᾶν διὰ τῶν ὄρεων τῶν Καρδούχων].

ΠΙΝΑΞ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΦΡΑΣΕΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

§ 1—5

- Γίγνομαι=εἶμαι, ὑπάρχω
πρεσβύτερος=μεγαλύτερος κατὰ τὴν ἡλικίαν
τελευτὴ τοῦ βίου=τὸ τέλος τῆς ζωῆς
βούλομαι=ἐπιθυμῶ
τῶ παῖδε ἀμφοτέρω=οἱ δύο υἱοὶ τοῦ
πάρειμι=εἶμαι παρών, παρευρίσχομαι
μεταπέμπομαι τινά=προσκαλῶ τινά
σατράπης=διοικητῆς (ὡς σήμερον ὁ νομάρχης, ὁ βαλῆς)
ἀποδείκνυμι=διορίζω
ἀναβαίνω=ἀνέρχομαι (ἐκ τῶν παραλίων εἰς τὰ μεσόγεια)
ὀπλίτης=στρατιώτης (φέρων πλήρη τὸν ὀπλισμόν του)
τελευτῶ (τον βίον)=ἀποθνήσκω
καθίσταμαι εἰς τὴν βασιλείαν=γίνομαι βασιλεὺς, βασιλεύω
διαβάλλω=κατηγορῶ ψευδῶς
ὡς ἐπιβουλεύοι=ὅτι ἐπιβουλεύει
ἐπιβουλεύω τινί=σχεδιάζω κακόν τι κατὰ τινος
ἀποκτείνω=φονεύω
ἐξαιτούμαι τινά=ζητῶ νὰ σώσω τινά
ἀποπέμπω=στέλλω ὀπίσω
ἀτιμάζομαι=προσβάλλομαι, ἐντροπιάζομαι
βουλεύομαι=σκέπομαι

εἶμι ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ=εἶμαι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ
 ὑπάρχω τινί=ἐξ ἀρχῆς εἶμαι ὑπὲρ τινος, ὑποστηρίζω τινά
 ἀφικνοῦμαι=ἔρχομαι
 διατίθημί τινα=περιποιουμί τινα
 εὐνοϊκῶς ἔχω τινί=εὐνοῶ, ἀγαπῶ τινά.

§ 6—11

Δύναμις (στρατιωτική)=στράτευμα
 ἐπικρύπτομαι=ἐνεργῶ κρυφίως, ἐπιφυλακτικῶς
 ὅτι=ὅσον τὸ δυνατόν
 ὧδε=κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον
 ποιοῦμαι τὴν συλλογὴν=συλλέγω, συναθροίζω
 φυλακὴ=φρουρά
 βέλτιστος=ἰκανώτατος, πολεμικώτατος
 τὸ ἀρχαῖον=ἐξ ἀρχῆς
 ἀφίσταμαι=ἀπομακρύνομαι ἀπὸ τινος, ἀποστατῶ
 προαισθάνομαι=πληροφοροῦμαι ἐνωρὶς
 ἐκβάλλω τινά=ἐξορίζω τινά
 ὑπολαμβάνω=ὑποδέχομαι, λαμβάνω ὑπὸ τὴν προστασίαν μου
 φεύγω=εἶμαι φυγᾶς, ἐξόριστος
 πειρῶμαι=προσπαθῶ, ἐνεργῶ
 κατάγω τινά=ἐπαναφέρω τινά εἰς τὴν πατρίδα του
 ἐκπίπτω=ἐκβάλλομαι, ἐξορίζομαι
 αὖ=αὖθις, πάλιν
 ἀξιῶ=κρίνω ἄξιον, ἀπαιτῶ
 οἷ=ἐχυτῶ (τῷ Κύρῳ)
 συμπράττω τινί=συνεργῶ, συνεργάζομαι μετὰ τινος
 ἀμφὶ τὰ στρατεύματα=εἰς συντήρησιν τοῦ στρατοῦ
 ἄχθομαι=στενοχωροῦμαι, λυποῦμαι
 τοὺς γιγνομένους δασμούς=τοὺς εἰσπραττομένους φόρους
 κατ' ἀντιπέρας=ἀπέναντι
 συγγίγνομαι τινί=συναναστρέφομαι τινά, γνωρίζομαι μετὰ τινά
 ἄγαμαι=θαυμάζω, ἐκτιμῶ
 μύριοι=δέκα χιλιάδες
 δαρεικός=νόμισμα χρυσοῦν τοῦ Δαρείου ἴσον πρὸς 20 δραχμᾶς
 χρυσίον=χρυσᾶ νομίσματα, χρήματα

- ὀρμῶμαι=ἔχω ὀρμητήριον
 συμβάλλομαι τινι=συνεισφέρω εἰς τινά
 τροφή=διατροφή, συντήρησις
 ἐκῶν=θέλων, ἐκουσίως, θεληματικῶς
 λανθάνω=διαφεύγω τὴν προσοχὴν, μένω ἀπαρατήρητος
 ξένος=φίλος (ἐκ ξένης χώρας)
 πιέζομαι=καταδυναστεύομαι
 ὑπὸ τῶν οἴκοι=ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἐχυτοῦ πατρίδι
 ἀντιστασιώτης=πολιτικὸς ἀντίπαλος
 αἰτῶ=ζητῶ νὰ λάβω
 ξένος=μισθοφόρος στρατιώτης
 περιγίγνομαι τινος=ὑπερισχύω τινός, καταβάλω τινά
 δέομαι τινος=παρακαλῶ τινά
 καταλύω πρὸς τινά=συμφιλιώνομαι μετὰ τινος
 συμβουλεύομαι τινι=ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος
 κελεύω τινά=παρακαλῶ τινά
 παραγίγνομαι=προσέρχομαι
 πράγματι παρέχω τινὶ=ἐνοχλῶ τινά
 ὅτι πλείστους· πρβλ. ἀνωτέρω : ὅτι ἀπαρασκευότατον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

§ 1—5

- Δοκεῖ μοι=ἀποφασίζω
 πορεύομαι ἄνω=ἀναβαίνω
 πρόφασιν ποιοῦμαι=προφασίζομαι· πρβλ. Α΄, α΄, 6 «συλλογὴν
 ποιοῦμαι»
 τὸ βαρβαρικόν=ἡ βαρβαρικὴ δύναμις
 ἐνταῦθα=κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, τότε
 ἤκω=ἔρχομαι
 συναλλάττομαι πρὸς τινά=συμφιλιώνομαι μετὰ τινος
 προΐομαι=εἶμαι προστάτης, ἀρχηγός
 τὸ ξενικόν=οἱ ξένοι· πρβλ. Α΄, α΄, 10
 καταπράττω καλῶς=φέρω εἰς καλὸν πέρας, τελειώνω μετὰ τὸ καλὸ
 παύομαι πρόσθεν=πρωτύτερα δίδω τέλος, τελειώνω

- οἰκαδε=εἰς τὴν πατρίδα· πρβλ. Α', α', 10 «ὑπὸ τῶν οἴκοι»
 ἠδέως=εὐχαρίστως
 πιστεύω τινα=ἔχω ἐμπιστοσύνην πρὸς τινα
 πάρειμι=παραγίγνομαι, προσέρχομαι
 γυμνῆς=στρατιώτης φέρων μόνον ἐπιθετικὸν ὄπλισμὸν (σφενδό-
 νην ἢ ἀκόντιον ἢ τόξον)
 πελταστῆς=στρατιώτης φέρον δόρυ, ξίφος καὶ μικρὰν ἀσπίδα
 (πέλτην)
 ἀμφὶ Μίλητον=περὶ τὴν Μίλητον, κατὰ τῆς Μ.
 κατανοῶ τι=ἀκριβῶς πληροφοροῦμαι τι
 ἠγοῦμαι=νομίζω, κρίνω
 ἢ δύναμαι=ἔσονται ἡμπορῶ
 στόλος=ἡ παρασκευὴ πρὸς ἐκστρατεῖαν, ἐπιστρατεῖα.

§ 5—10

- Ἐξελαύνω=προχωρῶ
 σταθμὸς=ἡμερησία πορεία
 παρασάγγης=μέτρον κερσικὸν μήκους ἴσον πρὸς 5 περίπου χι-
 λιόμετρα (ἦτοι στρατιωτικὴ πορεία μιᾶς ὥρας)
 εὖρος=πλάτος
 πλέθρον=μέτρον μήκους 100 ποδῶν (=31 μέτρων)
 ἔπεστι=εἶναι ἐπάνω
 ζεύγνυμαι=κατασκευάζομαι διὰ συνδέσεως
 εὐδαίμων=εὐφορὸς, πλούσιος
 τοξότης=στρατιώτης γυμνῆς φέρων τόξον μόνον
 βασιλεία καὶ παράδεισος=ἀνάκτορα καὶ κήπος μέγας
 θηρεῦν ἀπὸ ἵππου=κυνηγῶ ἔφιππος
 μέγας βασιλεὺς=ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς
 ἔρυμνος=ὀχυρὸς
 ἐκβάλλει=χύνεται μέσα
 ἐρίζοντά οἱ=ἔστις διηγωνίζετο πρὸς αὐτόν
 περὶ σοφίας=εἰς ἰκανότητα περὶ τὴν μουσικὴν (αὐλητικὴν)
 ἄντρον=σπήλαιον
 ἀποχωρῶ=χωρῶ ὀπίσω, ἐπιστρέφω
 ἔξετασις καὶ ἀριθμὸς=στρατιωτικὴ ἐπιθεώρησις καὶ ἀριθμησις
 ἐγένοντο=εὐρέθησαν, ἠριθμήθησαν.

§ 10—12

Θύω Δύκαια=προσφέρω θυσίαν πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς Δυκαίου
 ἀγῶνα τίθῃμι=ἀγωνοθετῶ, προκηρύσσω ἀγῶνας
 ἄθλον=τὸ ἔπαθλον τῶν ἀγῶνων, τὸ βραβεῖον
 σιλεγγίς=εἶδος ταινίας, ἢ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ θεωροὶ κατὰ τὰς
 ἑορτὰς ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀντὶ στεφάνου
 ἰῶν=πορευόμενος, ἐρχόμενος
 ἐπὶ τὰς θύρας=εἰς τὴν σκηνήν
 διῆγε ἐλπίδας λέγων=πάντοτε τοὺς προέτρπε νὰ ἐλπίζωσι
 δῆλός εἰμι=φανερὸς εἰμι, φαίνομαι
 ἀνιῶμαι=λυποῦμαι, στενοχωροῦμαι
 ἔστι πρὸς τρόπου=εἶναι σύμφωνον πρὸς τὸν χαρακτῆρα
 οὔν=τοῦλάχιστον, τὸ βέβαιον εἶναι
 ἀποδίδωμι=δίδω τὸ ὀφειλόμενον.

§ 13—18

Κρήνη=πηγή, βρύσις
 κεράννυμι=ἀναμειγνύω
 Κίλισσα=ἡ βασίλισσα τῆς Κιλικίας
 ὡς νόμος αὐτῆς (ἦν)=ὡς ἦτο συνήθεια εἰς αὐτούς, ὡς συνήθιζον
 τάττομαι=παρατάσσομαι
 ἐπὶ τεττάρων=εἰς βᾶθος τεσσάρων
 τὸ δεξιὸν (κέρας), τὸ εὐώνυμον=τὸ ἀριστερόν
 παρελαύνω=κάμνω παρέλασιν
 ἴλη=λόχος ἰππέων, τάξις=διλοχία πεζῶν
 ἄρμα=πολεμικὸν ὄχημα
 ἀρμάμαξα=τετράτροχον ὄχημα κλειστόν
 κράνος=περικεφαλαία
 φοινικοῦς=ἐρυθρός, κόκκινος
 κνημῖς=ἡ προφυλάττουσα τὰς κνήμας
 ἐκκεκαλυμμένος=γυμνός, ἄνευ θήκης
 ἐρμηνέδς=διερμηνεύς
 προβάλλομαι=προτείνω
 ἐπιχωρέω=προχωρῶ
 ἐπῆσαν=ἐπεχώρουν, προυχώρουν
 θᾶττον=ταχύτερον, μετὰ ταχύτητος μεγαλυτέρας τοῦ δέοντος

προϊόντων=προχωρούντων

ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου=αὐτομάτως, ἄνευ διαταγῆς

δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις=ἔδραμον οἱ στρατιῶται

ὄνια=τὰ ὀψώνια, τὰ πρὸς ἀγορὰν πράγματα

ἡδομαι=εὐχαριστοῦμαι, χαίρω· πρβλ. § 2 «ἡδέως»,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

§ 1—2

Ἐνταῦθα· τοὔτέστιν ἐν τῇ Κιλικίᾳ

οὐκ ἔφασαν=ἤρνοῦντο

λέναι τοῦ πρόσω=λέναι εἰς τὸ πρόσω, προχωρεῖν

μισθοῦμαι=προσλαμβάνομαι ὡς μισθοφόρος

βιάζομαι τινα=ἐκδιάζω, ἐξαναγκάζω τινά

βάλλω τινὰ=λιθοβολῶ τινὰ μακρόθεν

ὑποζύγιον=τὸ ὑπὸ τὸν ζυγόν, τ. ἔ. ζῦρον ἔλκον ἀμαξαν ἢ φέρον
φορτίον ἐπὶ τῆς βάχεως

μικρὸν ἐκφεύγω=μόλις ἀποφεύγω, γλυτώνω

καταπετροῦμαι=καταλιθοβολοῦμαι

συνάγω ἐκκλησίαν=συγκαλῶ εἰς συνέλευσιν, σύσκεψιν

ἑστῶς=ἑστάμενος ὀρθίως

θαυμάζω=ἀπορῶ, ἐκπλήττομαι.

§ 3—6

Χαλεπῶς φέρω=χαλεπαίνω, ἀγανακτῶ, λυποῦμαι

ξένος=φίλος ἐκ ξενίας

φεύγω=εἶμαι φυγᾶς· πρβλ. Α', α', 7 «τοὺς φεύγοντας»

δαρειακός· ἰδὲ Α', α', 9

κατατίθεμαι εἰς τὸ ἴδιον=τοποθετῶ εἰς τὸ ἰδικίτερόν μου τα-
μεῖον

καθηδουπαθῶ τι=καταδαπανῶ τι εἰς ματαίας ἡδονάς

τιμωροῦμαι τινα=τιμωρῶ τινά

εἴ τι δέοιτο=ἂν εἶχεν ἀνάγκη τινά

ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον=ἀντὶ τούτων, ἃ εὖ ἔπαθον

εὖ πάσχω ὑπό τινος=εὐεργετοῦμαι ὑπό τινος

ἀνάγκη δὴ μοί (ἔστιν)=βεβαίως εἶμαι ἠναγκασμένος

προδίδωμί τινα=ἐγκαταλείπω τινά

χρῶμαι τῇ φιλίᾳ=ἐπωφελούμαι ἐκ τῆς φιλίας

ψεύδομαι πρὸς τινα=ψεύδη λέγων ἀπατῶ τινα

οἶδα=γνωρίζω

αἰροῦμαι τινα=προτιμῶ τινα

ὅ,τι ἂν δέῃ (παθεῖν) πείσομαι=ὅτι καὶ ἂν ἔλθῃ, θὰ πάθω

εἰλόμην· ἄορ. τοῦ ἄνωτ. αἰροῦμαι

ἔπομαι· μέλλων τοῦ ἔπομαι

τίμιος=ἐν τιμῇ, εὐπόλητος

ἀλέξομαι=ἀμύνομαι, ἀποκρούω

ὡς λόντος ἐμοῦ=ἔχοντες ὑπ' ὄψει ὅτι θὰ πορευθῶ ἐγώ.

§ 7—9

“Οτι οὐ φαίη πορεύεσθαι=ὅτι ἔφη οὐ πορεύεσθαι

ἀπορῶν=θαυμάζων ἐν § 3

μεταπέμπομαι τινα· ἰδὲ Α', α', 2 «Κῦρον μεταπέμπεται»

θαρρῶ=ἔχω θάρρος, δὲν φοβοῦμαι

ὡς καταστησομένων εἰς τὸ δέον=ἔχων ὑπ' ὄψει ὅτι θὰ ἔλθωσι

τὰ πράγματα εἰς τὴν προσήκουσαν θέσιν των, θὰ τακτο-

ποιηθῶσι· πρβλ. § 6 «ὡς ἐμοῦ λόντος»

ἐκέλευε=παρεκάλει (τὸν Κῦρον)· ἰδὲ Α', α', 11 «Πρόξενον ἐκέ-

λευσε»

συναγαγών· πρβλ. § 2 «συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν στρατιωτῶν».

§ 9—12

Τὰ Κῦρον=ἡ κατάστασις, ἡ θέσις, ἡ σχέσις τοῦ Κ.

οὕτως ἔχει=τοιαύτη εἶναι

αἰσχύνομαι τινα=ἐντρέπομαι τινα

σύνοιδα ἐμαντῶ ἐπνευσμένος αὐτόν=συναισθάνομαι ὅτι ἔχω

ἀπατήσει αὐτόν· πρβλ. § 5 «ψεύσάμενον πρὸς ἐκεῖνον»

δεδιῶς (δεδοικῶς)=φοβούμενος

εἰκην ἐπιτίθημί τινι=τιμωρῶ τινα

καθεύδω=κοιμῶμαι, ἀμεριμνῶ

ἐκ τούτων=κατόπιν τούτων

δοκεῖ μοι σκεπτόν εἶναι=δοκεῖ μοι δεῖν σκοπεῖν, φρονῶ ὅτι
 πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν
 ἄπιμεν' μέλλων τοῦ ἀπέρχομαι
 τὰ ἐπιτήδεια=τὰ τρόφιμα
 ἰδιώτης=ὁ ἀπλοῦς στρατιώτης
 ἐπίσταμαί τι=ἀκριβῶς γνωρίζω τι
 πόρρω=μακρὰν
 δοκοῦμέν μοι=δοκεῖ μοι, νομίζω.

§ 13—14

Ἄνίσταμαι=ἀνεγείρομαι, σηκώνομαι
 ἐκ τοῦ αὐτομάτου=αὐτομάτως, αὐθορμήτως· ἰδὲ Α', 6', 18
 ἐγκέλευστος=προτραπείς, βαλμένος
 σπεύδειν=ὅτι ἔσπευδεν, ἐβιάζετο
 ἀπάγω τινὰ=ἄγω ὀπίσω, ἐπαναφέρω τινὰ
 συσκευάζομαι=προετοιμάζομαι εἰς ἀναχώρησιν
 αἰτῶ τινὰ τι=ζητῶ παρά τινός τι
 ἡγεμῶν=ὁ ἡγούμενος ἐν τῇ ὁδῷ, ὁδηγός
 τὴν ταχίστην (ὁδὸν)=ὡς τάχιστα
 προκαταληψομένους τὰ ἄκρα=ἵνα προκαταλάβωσι τὰς κορυ-
 φὰς (τῶν ὀρέων)
 χρήματα=πράγματα κινήτα
 ἔχομεν ἀνηρπακότες=ἀνηρπάκαμεν.

§ 15—19

Ὡς στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν=ὅτι ἐγὼ θὰ
 ἀναλάβω ταύτην τὴν στρατηγίαν
 ἐνορῶ=βλέπω (ἐν τῇ στρατηγίᾳ)
 ὡς δὲ . . . τῷ ἀνδρὶ πείσομαι (πάντες λέγετε)
 ὃν ἂν ἔλησθε=ὅποιον καὶ ἂν ἐκλέξητε (τοῦ β. αἴρουμαι)
 εἰδῆτε=γνωρίζετε (τοῦ β. οἶδα)
 ἐπιδείκνυμι=καταδεικνύω
 εὐήθεια=ἀπλοϊκότης, ἀσυνεσία
 πάλιν=εἰς τὰ ὀπίσω
 τὸν στόλον ποιοῦμαι=στέλλομαι, πορεύομαι

λυμαίνομαι τὴν πράξιν = βλάπτω, ματαιώνω τὴν ἐπιχείρησιν
 ἡμῖν = πρὸς βλάβην, ἔλεθρον ἡμῶν
 ὀκνῶ = διστάζω, φοβοῦμαι
 καταδύω τινὰ = καταθυθίζω τινὰ
 οὐκ ἔσται = δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν
 ἄκοντος Κύρου = χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ Κ.
 λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθῶν = ἀπελθεῖν λάθρα αὐτοῦ
 χρῶμαι = μεταχειρίζομαι, χρησιμοποιοῦ
 παραπλήσιος = παρόμοιος
 κακίων = δειλότερος, ἀνανδρότερος
 ἀξιῶ = ἀπαιτῶ· πρβλ. Α', α', 8 «ἡξίου δοθῆναι οἱ»
 πρὸς φιλίαν = φιλικῶς, χωρὶς νὰ διακόψωμεν τὴν φιλίαν
 πρὸς ταῦτα = ἀναλόγως τούτων (τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Κ.).

§ 20—21

Ἐδοξε ταῦτα = ἐπεδοκιμάσθησαν, ἐνεκρίθησαν ταῦτα
 τὰ δόξαντα τῆ στρατιᾶ = ἃ ἔδοξε τῆ στρατιᾶ, τὰς ἀποφάσεις
 τοῦ στρατοῦ
 ὅτι ἀκούοι = ὅτι ἤκουε· πρβλ. § 7 «ὅτι φαίη»
 ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ = πλησίον τοῦ Εὐφράτου
 χεῖρῶ = ἔχω χεῖραν, ἐπιθυμῶ
 τὴν δίκην = τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν· πρβλ. § 10 «δίκην ἐπιθῆ»
 οἱ αἰρετοὶ = οἱ αἰρεθέντες, ἐκλεχθέντες ἄνδρες
 προσαιτῶ = ζητῶ περισσότερον, μεγαλύτερον
 ἡμιόλιον = τὸ ὄλον σὺν τῷ ἡμίσει
 τοῦ μηνὸς = κατὰ μῆνα
 ἐν τῷ γε φανερῷ = τοῦλάχιστον φανερά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

§ 1—4

Μέσαι νύκτες = τὸ μεσονύκτιον
 δοκῶ = νομίζω, ἔχω ὑποψίαν, συμπεραίνω
 ἢ ἐπιούσα ἕως = ἢ ἐπομένη πρωτὰ
 κέρας = ἢ πτέρυξ, ἢ πλευρὰ (τοῦ στρατοῦ)
 ἡγοῦμαι = εἶμαι ἡγεμών, διευθύνω· πρβλ. Α', γ', 14 «ἡγεμών»

διατάττω τοὺς ἑμαυτοῦ = παρατάσσω τοὺς ἰδικούς μου (στρατιώτας)

αὐτόμολοι = οἱ πρὸς τοὺς πολεμίους λιποτακτοῦντες στρατιῶται
συμβουλεύσομαι = συσκέπτομαι

παραινῶ τοιάδε = εἶδω συμβουλάς τοιαύτας

θαρρύνω = ἐμβάλλω θάρρος

ἀπορῶ τινος = στεροῦμαι τινος

ἀμείνων καὶ κρείττων = καλύτερος κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα

ὅπως ἔσεσθε = κυττάξατε πῶς νὰ εἴσθε, νὰ φανήτε

εὐδαιμονίζω τινά = θεωρῶ τινά εὐτυχῆ, μακκρίζω τινά

εὖ οἶδα = ἤξεύρω καλά

αἰροῦμαι τι = προτιμῶ τι πρὸς Α', γ', 5 «κλήρομαι ὑμᾶς»

ἐπίασι = θὰ ἐπέλθωσι καθ' ἡμῶν, θὰ ἐφορμήσωσι

ἀνέχομαι τι = ὑπομένω τι, δὲν φοβοῦμαι τι

δοκῶ μοι αἰσχυνεῖσθαι = νομίζω ὅτι θὰ ἐντροπιασθῶ

εὖ τὰ ἐμὰ γίγνεται = ἡ ἐπιχειρήσεις μου λαμβάνει καλὸν τέλος

ζηλωτὸς = ἀξιοζήλευτος

οἶμαι = νομίζω

τὰ παρ' ἐμοί (ἀγαθά).

§ 5—10

Καὶ μὴν = καὶ ὅμως, σὲ βεβαιῶ

διὰ τὸ ἐν τοιοῦτῳ εἶναι (σε) = διότι ἐν τοιαύτῃ (δυσκόλῳ) θέσει εὐρίσκεσαι

ἂν εὖ γένηται τι πρὸς § 4 «εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων»

μιμνήσκομαι = ἔχω ἐν τῇ μνήμῃ, ἐνθυμοῦμαι

ἡ πατρῶα ἀρχή = τὸ πατρικόν μου κράτος

καῦμα = θερμότης, ζέστη

σατραπεύω = διοικῶ ὡς σατράπης· ἴδὲ Α', α', 2

ἐγκρατῆς = νύριος, ἐξουσιαστικῆς

δέδουκα = φοβοῦμαι πρὸς Α', γ', 10 «δεδιώξ»

εἰσῆσαν = εἰσήρχοντο

τί ἔσται σφίσιν = τί θὰ εἶναι αὐτοῖς, τί θὰ καρδίωσιν

κρατῶ = νικῶ

ἐμπίμπλημι τὴν γνώμην = γεμίζω τὴν ὄρεξιν, ὑπόσχομαι πᾶν ἀρεστόν· πρὸς Α', β', 11 «ἐλπίδας λέγων διτήγε»

παρακελεύομαι τινι=προτρέπω, συμβουλεύω τινά
 οἶει γὰρ=ἀληθινὰ νομίζεις ;
 νῆ Δία=μὰ τὸν Δία
 εἴπερ γε=ὅν βέβαια, ἀφ' οὗ, ὡς εἶναι γνωστόν
 ἀμαχεῖ=ἄνευ μάχης.

§ 10—12

Ἐξοπλισία=ἡ ἐν ὅπλοις ἐξέτασις, στρατιωτικὴ ἐπιθεώρησις
 ἀσπίς μυρία=ἀσπιδοφόροι μύριοι (δέκα χιλιάδες)
 ἄρμα δρεπανηφόρον=πολεμικὸν ὄχημα φέρον σιδηρὰ δρέπανα

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

§ 1—3

Ἄμφι ἀγορὰν πλήθουσαν=περίπου καθ' ἣν ὄραν ἢ ἀγορὰ
 εἶναι πλήρης ἀνθρώπων (ἦτοι 10—12 π. μ.)
 μέλλω καταλύειν=σκοπεύω νὰ σταθμεύσω
 ἡνίκα=ὅτε
 τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν=ἐκ τῶν ἐμπιστῶν ἀκολούθων τοῦ Κ.
 ἐλαύνω ἀνὰ κράτος=τρέχω ἔφιππος μετ' ὄλην τὴν δυνατὴν τα-
 χύτητα
 ἐντυγχάνω τινὶ=συναντῶ τινά
 ἔνθα δὴ=τότε λοιπὸν
 αὐτίκα=ἀμέσως τότε
 σφίσι=κατ' αὐτῶν
 παλτὸν=τὸ ἀκόντιον
 καθίσταμαι=τοποθετοῦμαι.

§ 4—7

Σπουδὴ=βία
 πρὸς τῷ Εὐφράτῃ=πλησίον τοῦ Εὐφ. πρὸλ. Α', 6', 10 «πρὸς
 τῇ Μυσίᾳ»
 ἐχόμενος (Κλεάρχου)=εὐθὺς μετὰ τὸν Κλέαρχον
 ὑπαρχος=ὑπαρχηγός
 παραμηρίδια=προφυλάγματα τῶν μηρῶν
 Ἐμμ. Γ. Παιτελάκη—Χρηστομάθεια Β'

κράνος=ἡ περικεφαλαία· πρβλ. Α', β', 16
 ψιλῆ=γυμνή, ἦτοι ἄνευ κράνου
 προμειωπίδιον=προφύλαγμα τοῦ μετώπου
 προστερνίδιον=προφύλαγμα τοῦ στήθους).

§ 8—11

Μέσον ἡμέρας=μεσημβρία· πρβλ. Α', ζ', 1 «μέσαι νύκτες»
 οὐπω καταφανῆς εἰμι=ἀκόμη δὲν φαίνομαι καλῶς
 δείλη=τὸ δειλινόν (ὁ μεταξὺ μεσημβρίας καὶ δύσεως τοῦ ἡλίου
 χρόνος)

χρόνω συχνῶ ὕστερον=μετὰ πάροδον ἀρχετοῦ χρόνου
 μελανία ἐπὶ πολὺ=μαυρίλλα εἰς πολλήν ἔκτασιν
 ἐγγύτερον γίγνομαι=πλησιάζω περισσότερον
 τάχα δὴ=εὐθὺς ἤδη
 χαλκός τις=χάλκινόν τι ὄπλον
 γεροφόροι=ἀσπιδοφόροι (ἀσπίς πλεκτὴ ἐκ κλάδων ἰτέας)
 ποδήρης=ὁ μέχρι τῶν ποδῶν φθάνων
 πλαίσιον=τετράγωνον
 διαλείπω=ἀφίνω ἀπόστασιν
 ἀποτείνομαι=ἐκτείνομαι, ἐξαπλοῦμαι
 δίφρος=τὸ ἐν τῷ ἄρματι κάθισμα
 ἐλαύνω=ἐπιπίπτω, ἐφορμῶ
 διακόπτω=διασπῶ
 παρακελεύομαι τινι· ἰδὲ Α', ζ' 9
 ψεύδομαι τινι=ἀπατῶμαι εἰς τι
 ὡς ἀνυστόν=ὅσον εἶναι δυνατὸν, κατορθωτόν
 ἐν ἴσῳ προσέρχομαι=βαδίζω μὲ ἴσον βῆμα
 προσῆσαν=προσῆρχοντο.

§ 12—13

Παρελαύνω=βαδίζω ἔφιππος παρὰ (τὰς τάξεις)
 ὅτι εἶη ἐκεῖ=ὅτι ἦν ἐκεῖ· πρβλ. Α', γ', 20 «ὅτι ἀκούοι»
 πάνθ' ἡμῖν πεποιήται=τὸ πᾶν κατωρθώσμεν, ἐνικήσαμεν
 στίφος=πλήθος συμπεπυκνωμένον
 παρίειμι=εἶμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω
 ἀποσπῶ=ἀπομακρύνω

μέλει μοι=φροντίζω

ὅπως καλῶς ἔχοι=πῶς τὸ ἔργον θὰ λάβῃ καλὴν ἔκδοσιν.

§ 14—17

Προῆει=προεπορεύετο

προσιόντων=προσερχομένων

οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι=ὄχι πολὺ πλησίον τοῦ
στρατεύματος

ὕπελάσας=βραδέως καὶ μετὰ συστολῆς βαδίσας ἔφιππος (τοῦ ῥ.
ὕπελαύνω)

ἤρκετο=ἠρώτησε

ἐπιστήσας (τὸν ἵππον)=σταματήσας (τοῦ ῥ. ἐφίστημι)

τὰ ἱερὰ καλὰ=τὰ σημεῖα ἐκ τῶν σπλάγχων τῶν ζώων εὐδαίωνα
σφάγια=τὰ ἐπὶ τῶν θυσιαζομένων ζώων σημεῖα

λόντος=ὄστις ἤρχετο

τίς εἶη=τίς ἦν

τὸ σύνθημα παρέρχεται=τὸ σύνθημα λέγεται ὑπὸ τῶν στρα-
τιωτῶν

θανμάζω=ἀπορῶ, ἐκπλήττομαι· πρβλ. Α', γ', 2 «ἐθαύμαζον»

ἀπελαύνω=ἀπέρχομαι ἔφιππος.

§ 17—20

Οὐκέτι διέχω=δὲν ἀπέχω πλέον, δὲν εἶμαι μακρὰν

στάδιον=μέτρον μήκους ἴσον πρὸς 185 περίπου μέτρα

παιανίζω=ψάλλω τὸν παιᾶνα, ἦτοι πολεμικὸν ἐμβατήριον

ἤρχοντο=ἤρχιζον (τοῦ ῥ. ἄρχομαι)

ἀντίος ἔρχομαι τινι=προχωρῶ ἐναντίον τινός

ἐκκυμαίνω=ὡς γυμνὰ ἐξέρχομαι ἐκ τῆς γραμμῆς πρὸς τὰ ἔμπρός

θέω=τρέχω

φθέγγομαι=κραυγάζω

Ἐνάλιος=θεὸς τοῦ πολέμου

ἐλελίξω=φωνάζω ἐλελεῦ ἐπικαλούμενος τὴν θεῖαν βοήθειαν

δουπῶ=κροτῶ

τόξευμα=βολὴ τόξου

ἐξικνοῦμαι=φθάνω

ἐκκλίνω=στρέφω τὰ νῶτα, ὑποχωρῶ
κατὰ κράτος=ἔλαις δυνάμει
δίσταμαι=διαχωρίζομαι
ἐκπλήττομαι=τὰ χάνω.

§ 21—24

Τὸ καθ' ἑαυτοῦς=τὸ ἀπέναντί των στρατεύμα
ἡδομαι=χαίρω, εὐχαριστοῦμαι· πρβλ. Α', 6', 18 «Κ. ἦσθη»
οὐδ' ὦς=οὐδὲ ἔτσι, ἦτοι καίτοι ἦδετο καὶ προσεκυνεῖτο
ἐξάγομαι=παρσύρομαι, ἀποφασίζω
συσπειρῶμαι=συμπυκνοῦμαι, συμμαζεύομαι
ἦδει=ἐγνώριζε (τοῦ β. οἶδα)
χρηῆζω=ἔχω ἀνάγκην· πρβλ. Α', γ', 20 «ἔφη χρηῆζειν»
αἰσθάνομαι=λαμβάνω γινῶσιν, μανθάνω
ἐκ τοῦ ἀντίου=ἐκ τοῦ ἀπέναντι (σώματος τῶν ἀντιπάλων)
ἐπικάμπω=κάμνω καμπήν, στροφήν
δείσας=φοβηθεῖς (τοῦ β. δέδοικα)
ἐμβάλλω=ἐφορμῶ.

§ 25—29

Ὀμοτράπεζοι=οἱ ἐν τῇ αὐτῇ τραπέζῃ τρώγοντες
οὐκ ἠνέσχετο=δὲν ἐκρατῆθη, δὲν ἐδάστικσε (τοῦ β. ἀνέχομαι)
ἔμαι=ὄρμῶ, ἐπιπίπτω
παίω=κτυπῶ
τιτρώσκω=πληγώνω
ἰῶμαι=θεραπεύω, ἰατρεύω
σκηπτοῦχος=ὁ κρατῶν σκῆπτρον (ἀνώτερος ἀδελφός ὑπάλληλος)
περιπίπτω τινὶ=πίπτων ἐπάνω τινός κκλύπτω αὐτὸν
σπῶμαι=σύρω, τραυῶ
ἀκινάκης=μάχαιρα Περσικῆ
στρεπτός=κόσμημα τοῦ λαιμοῦ ἐκ πολυτίμου μετάλλου, περι-
δέριον
ψέλιον=κόσμημα τοῦ βραχίονος, βραχιόλιον
εὐνοια=ἀφοσίωσις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

§ 1—16

- Ἐνταῦθα δὴ—τότε λοιπὸν
 ἀποτέμνομαι—ἀποκόπτομαι
 ἐνθεν—ἐκ τοῦ ὁποῦ (σταθμοῦ)
 ἔωθεν—ἀπὸ τῆς ἔω, τῆς πρώτης· πρβλ. Α', η', 17 «ἐπιούσα ἔως»
 διέχω—διαχωρίζομαι, ἀπομακρύνομαι
 τοὺς καθ' ἑαυτοὺς—τοὺς ἀπέναντι αὐτῶν τεταγμένους· πρβλ
 Α', η', 21 «τὸ καθ' ἑαυτούς».
- οἴχομαι—τρέχω
 σθένος—δύναμις
 ἀρῆγω—βοηθῶ, ἐπικουρῶ
 προσιών—ὅτι ἔμελλε νὰ προσέλθῃ
 δέχομαι τινα—ἀντιπαρατάσσομαι κατὰ τινος
 ταύτη—ἐκ τούτου τοῦ μέρους (ἐκ τοῦ ὀπισθεν)
 ἀναλαμβάνω—λαμβάνω μαζί μου, παραλαμβάνω
 αὐτομολῶ· ἰδὲ Α', ζ', 2 «ἄγοντες αὐτόμολοι»
 σύνοδος—συμπλοκή
 διελαύνω—διέρχομαι ἔριππος, ὁρμῶ διὰ μέσου
 κατακαίνω—φρονεύω
 φρόνιμος—ὁ μετὰ περισκέψεως ἐνεργῶν
 μεῖον ἔχω—μειονεκτῶ, δὲν κητορθῶνω τίποτε
 ἀπαλλάττομαι—ἀναχωρῶ, ἀπομακρύνομαι
 ἔδεισαν—ἐφοβήθησαν· πρβλ. Α', η', 24 «Κῦρος δείσας»
 προσάγω—ὀδηγῶ (τὸν στρατόν), ἐπέρχομαι
 περιπτύσσω—περικυκλώνω
 ἀναπτύσσω—πλατύνω
 παραμείβομαι—διέρχομαι πλησίον
 συνῆει—συνήρχετο
 ἐπῆσαν—ἐπήρχοντο, ἐφώρμων
 ἐκ πλείονος—ἐκ μεγαλυτέρας ἀποστάσεως
 ἀναστρέφομαι—στρέφομαι πρὸς τὰ ὀπίσω
 ἐμπίμπλαμαι—γίνομαι πλήρης· πρβλ. Α', ζ', 8 «ἐμπιμπλάς τὴν
 γνώμην»

βασίλειον σημεῖον—ἡ βασιλική σημαία
ἐπὶ πέλτη—ἐπὶ πέλτης φερομένης ἐπὶ ἀκοντίου
ἀνατείνομαι—ἐξαπλώνομαι
ψιλοῦμαι—γυμνοῦμαι, ἐρημώνομαι· πρβλ. Α', η', 6 «ψιλὴ κεφαλή»
ἀνὰ κράτος—πάσῃ δυνάμει, ὀλοταχῶς· πρβλ. Α', η', 1.

§ 16—19

Τίθεμαι τὰ ὄπλα—ἀποθέτω ἐπὶ τῆς γῆς τὰ ὄπλα
παρήει—παρήρχετο, ἤρχετο πρὸς αὐτοὺς
εἰκάζω—συμπεραίνω
προεληλακέναι—ὅτι εἶχε προχωρήσει ἐμπρὸς (τοῦ ῥ. προελαύνω)
εἰ ἄγοιντο—ἀν ἔπρεπε νὰ φέρωσι
δορπηστός—ὁ δειπνός
καταλαμβάνω—εὐρίσκω
χρήματα—πράγματα· πρβλ. Α', γ', 14 «πολλὰ χρήματα»
σιτίον—τρόφιμον
ἐνδεια—ἐλλειψις, στέρησις
διαδίδωμι—διαμοιράζω
ἀνάριστος—ὁ μὴ φαγῶν τὸ ἄριστον (=γεῦμα)
καταλύω—σταματῶ, σταθμεύω· πρβλ. Α', η', 1
διαγίγνομαι—διάγω, περνῶ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

§ 2—3

Θαυμάζω—ἀπορώ, ἐκπλήττομαι· ἰδὲ Α', η', 16
ὅτι πέμποι—ὅτι ἐπεμπε· πρβλ. Α', ι', 19 «ὅτι φαίνονται»
ὅ,τι χρῆ ποιεῖν—τί χρῆ ποιεῖν, τί πρέπει νὰ πράττωσι
σημαίνω—παραγγέλλω
συσκευάζομαι· πρβλ. Α', γ', 14 «συσκευάζεσθαι»
προϊέναι—προχωρεῖν

συμμείγνυμι τινι=συναντῶ τινα, σμίγω μὲ ἕνα
 ἐν ὁρμῇ εἶμι=εἶμαι ἕτοιμος πρὸς ἀναχώρησιν
 ἀνέχει ὁ ἥλιος=ἀνατέλλει ὁ ἥλιος
 γίγνομαι ἀπὸ τινος=κατάγομαι ἔκ τινος
 ὅτι τέθνηκε=ὅτι ἐφονεύθη
 ὅτι πεφευγὼς εἶη=ὅτι, ὡς ἐπληροφοροῦντο, εἶχε φύγει
 ἐπὶ Ἰωνίας=πρὸς τὰ μέρη τῆς Ἰωνίας.

§ 4—5

Πυνθάνομαι=μυθάνω
 βαρέως φέρω τι=μὲ βάρος τῆς ψυχῆς μου ὑποφέρω τι, στενο-
 χωροῦμαι
 ὠφέλε ξῆν=εἶθε νὰ ἔζη, καλὸν θὰ ἦτο, ἂν ἔζη
 ἐπαγγέλλομαι=ὑπόσχομαι
 καθιεῖν· μέλλων τοῦ καθίξειν.

§ 6—7

Οἴχομαι=ἀναχωρῶ· πρβλ. Α', ι', 5 «οἴχονται διώκοντες»
 σῖτος=ἡ τροφή· πρβλ. Α', ι', 18 «σιτῖον ἢ ποτόν»
 ὑποζύγιον=ζῶον φορτηγόν· ἰδὲ Α', γ', 1
 κόπτω=σφάζω
 χρῶμαι=μεταχειρίζομαι, χρησιμοποιῶ· ἰδὲ Α', γ', 18
 φάλαγξ· ἐνταῦθα τὸ στρατόπεδον
 οἰστός=βέλος
 γέρρα· ἰδὲ Α', η', 9
 φέρεσθαι=νὰ παραλαμβάνωνται
 ἔρημος=ἐγκαταλειμμένος
 ἔψω=βράζω.

§ 7—14

Ἄμφι πλήθουσιν ἀγοράν· ἰδὲ Α', η', 1
 ἐντίμως ἔχω=τιμῶμαι
 ἐπιστήμων εἶναι=ὅτι ἠπίστατο, ἐγνώριζε καλῶς
 τῶν ἀμφὶ τὰς τάξεις=τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν στρατιωτικὴν
 τακτικὴν
 ἀέπκτονε=ἔχει ἀποκτείνει· πρβλ. Α', α', 3

ἐπὶ τὰς θύρας· ἰδὲ Α', 6', 11

εὐρίσκομαί τι=παρακαλῶν τινα κατορθῶνω τι
βαρέως ἤκουσαν· πρβλ. τὸ ἀνωτέρω βαρέως φέρειν
κάλλιστον καὶ ἄριστον=ἄξιοπρεπέστατον καὶ συμφορώτατον
ἔχετε=γινώσχετε, δύνασθε

αὐτίκα=ἀμέσως· πρβλ. Α', α', 2 «αὐτίκα ἐπιπεσεῖσθαι»

ἱερά=τὰ σπλάγχνα τῶν πρὸς θυσίαν ζώων· πρβλ. Α', η', 15

ἐξηρημένα=ἐξηγμένα (ἐκ τῆς κοιτίας αὐτῶν)

πότερα=ποῖον ἐκ τῶν δύο

κρατῶ=νικῶ· πρβλ. Α', ζ', 8 «ἐὰν κρατήσωσιν»

χαρίζομαί τί τινι=δίδω τι εἰς τινα πρὸς χάριν

ἀντιποιοῦμαι τῆς ἀρχῆς=διαμφισβητῶ τὴν βασιλείαν

παρέχω=προσφέρω

ἀρετῆ=ἀνδρεία, εὐψυχία

οἶομαι=νομιάζω

ἔοικα=ὀμοιάζω

ἄχαρις=ὁ ἐστερημένος χάριτος, ὁ ἄνοστος

ἴσθι μέντοι=γνώριζε ὅμως (τοῦ β. οἶδα)

περιγίγνομαι τινος· ἰδὲ Α', α', 10 «περιγεγόμενος»

ὑπομαλακίζομαι=κολακεύων ἀποκρύπτω τὴν δειλίαν μου

πολλοῦ ἄξιος=ἀξιόλογος, χρήσιμος

συγκαταστρέφομαί τί τινι=ὑποτάσσω (χώραν) τινὰ μετ' ἄλλου.

§ 15—23

Ἦκω=ἐπανέρχομαι

ὑπολαμβάνω=ἀποκρίνομαι

ἄσμενος ἐόρακα=μετὰ χαρᾶς σὲ εἶδα

ἐν τοιούτοις πράγμασιν=ἐν τοιαύταις ἀμηχανίαις, ἀπορίαις

οἶσει=θά σοι φέρῃ (τοῦ β. φέρω)

ἀναλέγομαι=πολλάκις λέγομαι, ἐπαναλαμβάνομαι

ὑπάγομαί τι=δοσιῶς προτείνω τι, ἐξαπατῶ λέγων τι

πρεσβεύω=ἐκτελῶ χρέη πρεσβευτοῦ. ἀπεσταλμένου

ὑποστρέφω=στρέφω ἐπιτηδείως (τὸν λόγον)

δόξα=ἡ γνώμη, ἡ προσδοκία

τοί=βεβαίως, ὅμως

ὅπη=μὲ ὅποιον τρόπον

δεῖ=εἶναι ἀνάγκη

μένουσιν αὐτοῦ (ὕμιν)=ἐὰν μένητε ἐδῶ σεις

προϊούσι καὶ ἀπιοῦσιν (ὕμιν)=ἐὰν προχωρήτε καὶ ἀπέρχησθε

σπονδῆ=συνθήκη, εἰρήνη

ταῦτά δοκεῖ ἡμῖν=τὴν ἰδίαν γνώμην ἔχομεν

διασημαίνω=διασαφῶ, λέγω καθαρά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

§ 1 — 6

Ῥηκετο ἰδὲ Β΄, α΄, 6 «οἱ μὲν ᾤχοντο»

ὅτι φαίη=ὅτι ἔφη, ἔλεγε (τοῦ ρ. φημί)

συναπιέναι=συναπέρχεσθαι

ὁ ἥλιος δύνει=ὁ ἥλιος δύεται (Α΄, ι΄, 15), ὁ ἥλιος βασιλεύει

θυομένῳ ἰέναι ἐπὶ βασιλέα=ὅτε προσέφερον θυσίαν, ἴνα μάθω,

ἂν εἶναι συμφέρον νὰ στρατεύσωμεν κατὰ τοῦ β.

γίγνεται τὰ ἱερά=ἡ θυσία προμηνύει αἴσια

εἰκότως ἄρα=εὐλόγως, ὡς ἀπεδείχθη τῶρα

πυνθάνομαι ἰδὲ Β΄, α΄, 4 «οἱ Ἑλληγες πυνθανόμενοι»

ναυσίπορος=ὁ διὰ πλοίων μόνον διαβατὸς

οἷόν τε (ἐστὶ)=δυνατὸν εἶναι

οὐκ ἔστιν=οὐχ οἷόν τε ἔστιν

ἐπιτήδεια=τὰ τρόφιμα

παρὰ τοὺς φίλους=πρὸς τοὺς φίλους

σημαίνει τῶ κέρατι=βλιδετι παραγγελία διὰ τῆς σάλπιγγος

συσκευάζεσθαι ἰδὲ Β΄, α΄, 2 «συσκευασμένοις ἂ εἶχον»

ἀνατίθεμαί=θέτω τὰς ἀποσκευάς, φορτῶνω

πρὸς τοῦ ποταμοῦ=πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ

τὰ ὄπλα=οἱ ὀπλιται· πρβλ. Α΄, ζ΄, 10 «ἀσπίς»

ἐλόμενοι=ἐκλέξκντες (τοῦ ρ. αἴρουμαι)· πρβλ. Α΄, γ΄, 16.

§ 7—9

Ἡυτομόλησε· ἰδὲ Α΄, ι΄, 6 «τοὺς ἐν τῇ μάχῃ αὐτομολήσαντας»

τίθεμαι τὰ ὄπλα ἐν τάξει=διατάσσω τοὺς ὀπλίτας νὰ παραταχθῶσιν ἔχοντες τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα, ὡς εἰς ἀνάπαυσιν

ὤμοσαν=ὠρκίσθησαν (τοῦ ῥ. ὄμνυμι)
 οἱ κράτιστοι=οἱ ἔχοντες τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα
 προδίδωμί τινα=ἐγκαταλείπω τινά· πρβλ. Α', γ', 5
 βάπτω=βυθίζω.

§ 10—12

Τὰ πιστὰ γίνεται=συνάπτεται ἢ ἔνορκος συνθήκη
 ἄγε δὴ . . . εἰπέ=ἔλα λοιπόν, εἰπέ, εἰπέ σὲ παρακαλῶ
 στόλος=πορεία· πρβλ. Α', γ', 16 «τὸν στόλον ποιοῦμαι»
 ἄπιμεν=θὰ ἀπέλθωμεν
 ἦνπερ (ὁδὸν) ἤλθομεν
 δοκᾷ ἐννενοηκέναι=νομίζω ὅτι ἔχω ἀνακαλύψει
 λιμῶ ἀπόλλυμαι=ὑπὸ τῆς πείνης καταστρέφομαι
 δεῦρο ἰόντες=ἔδῶ ἐρχόμενοι
 ἐπινοῶ=διανοοῦμαι, σχεδιάζω
 ἀποσπῶ=ἀπομακρύνομαι· πρβλ. Α', η', 13 «οὐκ ἤθελεν ἀπο-
 σπάσαι»
 οὐκέτι μὴ δυνήσομαι=δὲν ὑπάρχει πλέον φόδος μήπως δυνηθῶ
 ἐφέπομαι τινι=ἀκολουθῶ κατόπιν τινός, καταδιώκω τινά
 στόλος=στρατός
 σπανίζω=ἔχω τι σπάνιον, στεροῦμαι.

§ 13—15

* Ἦν δυναμένη=ἐδύνατο, ἰσοδυνάμει, ἐσήμαινε
 ἀποδιδράσκω=φεύγω κρυφίως, δραπετεύω
 ἀποφεύγω=φεύγων ἀπομακρύνομαι καὶ σώζομαι
 λογίζομαι=ἔπιλογίζω, λογαριάζω
 ψεύδομαι τι=ἀπατώμαι εἰς τι· πρβλ. Α', η', 11 «ἐψεύσθη τοῦτο»
 ἀμφὶ δειλῆν=περὶ τὸ δειλινόν· πρβλ. Α', η', 1 «ἀμφὶ ἀγορὰν
 πλῆθουσιν»
 τιτρώσκομαι=τραυματίζομαι, πληγώνομαι· πρβλ. Α', η', 26
 τιτρώσκει»
 θωρακίζομαι=φορῶ τὸν θώρακα, ὀπλιζομαι
 νέμομαι=βόσκομαι
 ἐγγύς που=κἀπου πλησίον

πρόσω=μακράν.

§ 16—21

Ἔγω ἐπὶ τοὺς πολεμίους=ὀδηγῶ τὸν στρατὸν κατὰ τῶν ἐχθρῶν
 ἦδει=ἐγνώριζεν (τοῦ ῥ. οἶδα)
 ἀπειρηκότες=ὅτι εἶχον κουρασθῆ (τοῦ ῥ. ἀπαγορεύω)
 ἀποκλίνω=ἠλλάσσω ὁδόν
 φυλάττομαι=προφυλάττομαι, προσέχω
 ἄγω εὐθύωρον=ὀδηγῶ κατ' εὐθείαν
 σκοταῖοι προσιόντες=προσερχόμενοι ἐν ὄρα σκοτούς
 αὐλίζομαι=στρατοπεδεύω ἐν ὑπαίθρῳ
 εἰκὸς=εὐλογον, ἐπόμενον
 δοῦπος=κρότος· πρβλ. Α', η', 18 «ταῖς ἀσπίσιν ἐδοῦπησαν»
 ἀνειπεῖν=να κηρύξῃ (τοῦ ῥ. ἀναγορεύω)
 προαγορεύω=προκηρύττω, προειδοποιῶ
 τὰ ὄπλα=τὸ μέρος τοῦ στρατοπέδου, ὅπου κατετίθεντο τὰ ὄπλα
 μηνύω=καταγγέλλω
 τάλαντον=ἑξ̄ χιλιάδες δραχμαί
 ἦπερ εἶχον=ὅπως ἦσαν, ὅπως εὐρίσκοντο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

§ 1—4

Ἄναγκαῖος=συγγενής
 δεξιὰ=ὑπόσχεσις
 ἔνιοι=μερικοί
 μνησικακῶ=ἐνθυμοῦμαι τὸ κακόν
 τὰ παροιχόμενα=τὰ περασμένα
 ἐνδηλος=κατάδηλος, καταφανής
 ἦτσον προσέχω τὸν νοῦν=ὀλιγώτερον περιποιοῦμαι
 οὐκ ἤρεσκον· οἱ περὶ τὸν Ἄριατον
 ἐπίσταμαι=γνωρίζω καλῶς· πρβλ. Α', γ', 12 «ὀρώμεν καὶ ἐπι-
 στάμεθα»
 περὶ παντὸς ποιοῦμαι=πάντην προσπάθειαν καταβάλλω
 ὑπάγομαι=προσπαθῶ να ἐξ̄απατήσω· ἰδὲ Β', α', 18

ἀλίξομαι=συναθροίζομαι

οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται=ἐξ ἅπαντος θὰ ἐπιτεθῆ

ἀποσκάπτω=ἀποκλείω τὴν ὁδὸν σκάπτων (τάφρον)

ἀποτειχίζω=ἀποκλείω τὴν ὁδὸν κτιζων τεῖχος

ἀπορος=ἀδιάβατος· πρβλ. Β', 6', 3 «ναυσιπόρος»

ἐκῶν γε=ἐκουσίως τοῦλάχιστον· πρβλ. Α', α', 9

τοσοῖδε=τόσον ὀλίγοι

ἐπὶ ταῖς θύραις=εἰς τὰ πρόθυρα, εἰς τὰ σύνορα.

§ 5—7

Ἐνθυμοῦμαι=ἔχω κατὰ νοῦν, συλλογίζομαι

οὐδὲ ὄθεν=οὐδὲ τόπον, ἐκ τοῦ ὁποῦ

ἐπισιτίζομαι=προμηθεύομαι τρόφιμα

ἀποσταίη ἄν=ἤθελεν ἀποχωρισθῆ (τοῦ ῥ. ἀφίσταμαι)

θεοῦς ἐπιορκῶ=παρὰβαίνων τὸν ὅρκον μου ἐξοργίζω τοὺς θεοὺς.

§ 8—12

Ὡς ἀπιῶν εἰς οἶκον=σκοπῶν δῆθεν νὰ ἐπιστρέψῃ οἴκαδε

ὑφορῶ τινα=ὑποπτεύω τινά

ἐφ' ἑαυτῶν=μόνοι

φυλάττονται ἀλλήλους=προφυλάσσονται ἀπ' ἀλλήλων· ἰδὲ Α', 6', 16.

ξυλίζομαι=συλλέγω ξύλα

πληγὰς ἐντείνω τινί=κτυπῶ τινα

ἔχθραν παρεῖχε=ἔδιδεν ἀφορμὴν εἰς ἔχθραν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

§ 1—2

Ἐπιβουλή· πρβλ. Α', α', 3 «ὡς ἐπιβουλεύσει»

ξυγγίγνομαι=ἔρχομαι εἰς συνέντευξιν, συνομιλῶ· πρβλ. Α', α', 9

χερῆζω=ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ· πρβλ. Α', η', 22 «εἰ χερῆζοιεν»

ἐτοίμως=προθύμως, ἀμέσως.

§ 3—15

Δεξιὰς· ἰδὲ Β', δ', 1 «δεξιὰς ἔφερον»

ὄρω σε φυλαττόμενον ἡμᾶς· ἰδὲ Β', δ', 10 «ἐφυλάττοντο ἀλλήλους»

σκοπῶ=ἐξετάζω, ἐρευνῶ μὲ τὸν νοῦν

αἰσθάνομαι=ἐννοῶ· πρβλ. Α', η', 22

πειρῶμαι=προσπαθῶ

εἰς λόγους τινὶ ἔρχομαι=ξυγγίγνομαι τινι, συνομιλῶ μετὰ τινος ὅπως ἐξέλοιμεν=ἵνα ἀφαιρέσωμεν, παύσωμεν (τοῦ β. ἐξαιρῶ)

φθίνω=προλαμβάνω

ἀνήκεστος=ἀθεράπευτος

μέλλω=σκοπεύω, διαανοῦμαι

ἀγνωμοσύνη=ἀνοησία, ἀφροσύνη

συνουσία=προφορικὴ ἐξήγησις

διδάσκω=ἐξηγῶ, ἀναπτύσσω

σύνοιδα ἑμαυτῶ=συναισθάνομαι· πρβλ. Α', γ', 10 «σύνοιδα ἑμαυτῶ ἐψευσμένος»

εὐδαιμονίζω=μακαρίζω· πρβλ. Α', ζ', 3 «ὕμᾶς εὐδαιμονίζω»

ἀπὸ ποίου τάχους=μὲ ποίαν ταχύτητα τρέχων

ἀποδραίη ἄν=κρύφα φύγοι ἄν (τοῦ β. ἀποδιδράσκω)· πρβλ. Β', θ', 13

ἐχυρὸς=ὀχυρὸς

ἀποσταίη ἄν=ἀποχωρήθειεν ἄν (τοῦ β. ἀφίσταμαι)· πρβλ. Β', δ', 5

πάντη ὑποχα=ἐξ ἅπαντος ὑποχείρια, ὑποτεταγμένα

κρατῶ τινος=εἶμαι κύριός τινος

οὕτω γινώσκω=ταύτην τὴν γνώμην ἔχω

κατατίθεμαι=θέτω ὡς παρακαταθήκην· πρβλ. Α', γ', 3 «οὕκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην»

τῶν ἀνθρώπων=ἐκ τῶν ἐξαρτωμένων ἐξ ἀνθρώπων

διὰ σκότους=σκοτεινὴ

ὄχλος=πλῆθος ἀνθρώπων ἀσυντάκτων

μαίνομαι=τρελλαίνομαι

ἔφεδρος=ἀντίπαλος

τῶν τότε· ἐνν. δυναστῶν

εὖ ποιῶ τινα=εὐεργετῶ τινα

τὴν σαυτοῦ ἀρχὴν=τὴν ἰδικὴν σου σατραπεῖαν

ἢ πολεμῖα ἐχρῆτο=καθ' ἧς ἐπολέμει

λυπηρὸς=ὁ προξενῶν λύπην, ὁ ἐνοχλῶν πολέμιος

παρασχεῖν ἄν ταπεινοῦς—ὅτι δύναμαι γὰ καταστήσω εὐπειθεῖς
μᾶλλον—εὐκολώτερον
κολάζομαι τινα—τιμωρῶ τινα
ἀναστρέφομαι—συμπεριφέρομαι
δεινὸς λέγειν—ἐκκαλῶς ῥήτωρ
ἀπαμείβομαι—ἀποκρίνομαι.

§ 16—23

Ἦδομαι—εὐχαριστοῦμαι· πρβλ. Α', η', 21 «ἡδόμενος»
ταῦτα γινώσκω—ταύτην τὴν γνώμην ἔχω· πρβλ. ἄνωτ. «οὕτω
 γινώσκω»
βουλεύω—μελετῶ, σχεδιάζω
κακόνοους—ὁ οὐχὶ εὖνοους, ὁ δόσνοους, ὁ ἐχθρός
ὄπλισις—ὄπλιται
χωρία ἐπιτήδεια—τόποι κατάλληλοι
ὄντα πορευτέα ὑμῖν—ὅτι δεῖ ὑμᾶς πορεύεσθαι
ἔξεστι—εἶναι δυνατόν
ταμιεύομαι—ἀποχωρίζω κατὰ προδιαγεγραμμένον σχέδιον
ἡττώμαι—μειονεκτῶ, ὑπολείπομαι
κρεῖττον—ἰσχυρότερον
ἀγαθοὶ—ἄνδρες, γενναῖοι
πόρος—μέσον
ἐξελοίμεθα ἄν—ἡθέλομεν προτιμήσει (τοῦ ῥ. ἐξαιροῦμαι)
πρὸς θεῶν—κατὰ τὴν γνώμην τῶν θεῶν
ἄπορος καὶ ἀμήχανος—ὁ ὧν ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀμηχανίᾳ
ἐξὸν—εἰ καὶ ἐξῆν, ἐν ᾧ ἡδυνάμεθα
οὐκ ἤλθομεν ἐπὶ τοῦτο—δὲν ἐδοκιμάσαμεν, ἀπεπειράθημεν
 τοῦτο
εὖ ἴσθι—καλῶς γνώριζε (τοῦ ῥ. οἶδα)
τιάρα—περσικὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς
τὴν ἐπὶ τῇ καρδίᾳ (τιάραν), ἤτοι τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς, γεν-
 ναιοψυχίαν
εὐπετῶς—εὐκόλως, εὐχερῶς.

§ 24—27

Τοιοῦτων ὑπαρχόντων—ἅψ' οὐ τοιαῦται ἄφορμαὶ ὑπάρχουσιν

τὰ ἔσχατα πάσχω=ὀφίσταμαι τὴν ἐσχάτην ποινήν, θανατώνομαι
 ἐν τῷ ἔμφανει=φανερὰ, ἀπροκαλύπτως
 φιλοφρονοῦμαι τινα=φιλικῶς περιποιοῦμαι τινα.

§ 27—30

Φιλικῶς πάνυ διακεῖσθαι τῷ T.=ἔτι φιλικώτατα διέκειτο τῷ
 T., ἔτι ἔθεωρεῖτο στενώτατος φίλος ὑπὸ τοῦ T.

ἐλέγχομαι=ἀποδεικνύομαι

στασιάζω τινὶ=κάννω κόμμα ἐναντίον τινός

παραλυπῶ=παρενοχλῶ

ἐκποδῶν εἰμι=ἐκδιώκομαι

ἰσχυρῶς κατατείνω=πολὺ ἐπιμένω

ἕστε διεπράξατο=ἕως ἔτου κατώρθωσεν, ἐπέτυχεν

ὡς εἰς ἀγορὰν (πορευόμενοι καὶ λοιπὸν ἄσπλι).

§ 31—37

Παρακαλοῦμαι εἴσω=προσκαλοῦμαι μέσα

ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου=ταυτοχρόνως

ἱππασία=τὸ τρέξιμον τῶν ἱππέων

ἀμφιγνοῶ=ἀμφιβάλλω, ἀπορῶ

θέω=τρέχω· πρὸλ. Α', η', 18 «ἤρξατο θεῖν»

τὰ βέλτεστα=τὰ συμφορώτατα, τὰ ὠφελιμώτατα.

§ 38—42

Ἰσταμαι εἰς ἐπήκοον=ἵσταμαι εἰς μέρος, ἐξ οὗ δύναμαι νὰ
 ἀκούω

λύω τὰς σπονδὰς=παρασπονδῶ, πράττω παρὰ τὰς συνθήκας

ἔχω τὴν δίκην=εἶμαι τιμωρημένος· πρὸλ. «δίκην ἐπιτίθημι»

τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ (τοὺς αὐτοὺς) ἐχθροὺς

νομίζω=θεωρῶ

ἀθεώτατος=ἀσεβέστατος

πρὸς ταῦτα ἀπῆλθον=ἐνώπιον τούτων, ἀφ' οὗ ἤκουσαν ταῦτα
 (τὰπροσδόκητα), ἀνεχώρησαν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

§ 1—3

Ἐν ταῖς σπονδαῖς=καθ' ὃν χρόνον ἴσχυον αἱ συνθήκαι
 ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ=ἐν τῇ προηγουμένῃ βιβλίῳ
 οἱ στρατηγοί· Κλέαρχος, Πρόξενος, Μένων· ἰδὲ Β΄, ε΄, 31
 συνειλημμένοι ἦσαν=εἶχον συλληφθῆ (τοῦ β. συλλαμβάνομαι)
 συνειπισπόμενοι=συνακολουθήσαντες (τοῦ β. συναφέπομαι)
 ἐννοοῦμαι τι=ἐν νῷ ἔχω τι, συλλογιζομαι τι
 ἐπὶ ταῖς θύραις· ἰδὲ Β΄, δ΄, 4

πάντη=κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις, παντοῦ· ἰδὲ Β΄, ε΄, 7
 ἀγορὰν παρέχω τινὶ=ὑποδεικνύω πόλιν ἢ κώμην εἰς τινα, ἐξῆς
 δύναται ν' ἀγοράξῃ τρόφιμα καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα πράγματα

οὐ μείον=οὐχὶ ὀλιγώτερον

στάδια· ἰδὲ Α΄, η΄, 17

ἡγεμῶν=ὀδηγός· ἰδὲ Α΄, γ΄, 16 «ἡγεμόνα αἰτεῖν»

διείργω=διαχωρίζω

ἢ οἴκαδε ὁδός=ἢ εἰς τὴν πατρίδα ἄγουσα ὁδός

κατακάνοιεν ἄν=ἤθελον φονεύσει· πρβλ. Α΄, ε΄, 7 «κατέκνε
 οὐδένα»

λειφθείη ἄν=ἤθελε σωθῆ (τοῦ β. λείπομαι)

ἀθύμως ἔχω=ἀθυμῶ, στενοχωροῦμαι

ὄπλα=τὸ στρατόπεδον· πρβλ. Β΄, δ΄, 20

καθεύδω=κοιμῶμαι, ἀναπαύομαι

ᾤψεσθαι ἔτι=ᾤτι θὰ ἴδωσι πλέον (τοῦ β. ὀρῶ)

διάκειμαι οὕτω=εὐρίσκομαι εἰς τύχην τὴν διάθεσιν

§ 4—10

Μεταπέμπομαι τινα· ἰδὲ Α΄, α΄, 2 «Κύρον μεταπέμπεται»

ξένος=φίλος· πρβλ. Α΄, α΄ 10

- κρείττων=ὠφελιμώτερος
 ἀνακοινοῦμαι τινι=συσκέπτομαι μετὰ τινος περὶ τινος
 πρὸς τῆς πόλεως=ὑπὸ τῆς πόλεως, τῆς πατρίδος
 ὑπαίτιον=ἐπίμεμπτον, ἐπίψογον
 ἀνακοινῶ τί τινι=ζητῶ τὴν γνώμην τινὸς περὶ τινος
 κάλλιστα καὶ ἄριστα ἰδὲ Β', α', 17
 ἔρχομαι τὴν ὁδὸν=πορεύομαι τὴν πορείαν, ταξιδεύω
 καλῶς πράττω (ἢ εὖ πράττω)=εὐτυχῶ
 ἀνεῖλεν=ἐχρησιμοδότησε (τοῦ ῥ. ἀναιρῶ)
 πάλιν=ὀπίσω· πρβλ. Α', γ', 16
 αἰτιῶμαι τινα=κατηγορῶ τινα
 λῶον=προτιμώτερον, συμφορώτερον
 ἰτέον μοι ἔστι=δεῖ με ἰέναι, πρέπει νὰ ὑπάγω
 ἤρω=ἠρώτησας (τοῦ ῥ. ἔρωτῶ)
 καταλαμβάνω=εὐρίσκω, συναντῶ
 μέλλω δορμᾶν=σκοπεύω νὰ πορεύωμαι
 ἢ ἄνω ὁδοῦ=ἢ πρὸς τὰ μεσόγεια πορεία, ἢ ἀνάβασις
 ἐπειδὴν τάχιστα=εὐθὺς ὡς
 ἀποπέμπω τινὰ=στέλλω τινὰ ὀπίσω (εἰς τὴν πατρίδα του)
 τὴν δορμῆν=τὴν πορείαν· πρβλ. ἄνωτέρω δορμᾶν
 στόλος=πορεία, ἐκστρατεία· ἰδὲ Α', β', 5
 δι' αἰσχύνην ἀλλήλων=ἐντρεπόμενοι ἀλλήλους.

§ 11—14

- Διαγχνάνω ὑπνου=λαμβάνω ὕπνον, κοιμῶμαι
 ὄναρ=ὄνειρον
 σκηπτὸς=κεραυτὸς
 τῇ μὲν . . . τῇ δὲ=ἕξ ἑνὸς μὲν . . . ἕξ ἐτέρου δὲ
 ἐφοβεῖτο . . . μὴ οὐ δύναίτο=ἐφοβεῖτο μήπως δὲν θὰ ἠδύνατο
 εἰργομαι=ἐμποδίζομαι
 ἔννοια ἐμπίπτει μοι=ἐννοοῦμαι, συλλογίζομαι
 εἰκὸς ἤξειν=εἶναι πιθανὸν ὅτι θὰ ἔλθωσι
 γίγνομαι ἐπὶ τινι=ὑποτάσσομαι εἰς τινὰ· πρβλ. Α', α', 4 «εἰμι
 ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ
 τί ἐμποδῶν (ἔστιν ἡμῖν) μὴ οὐχὶ ἀποθανεῖν=τί μᾶς ἐμποδίζ-
 ζει νὰ φονευθῶμεν τ. ἔ. ἐξάπαντος θὰ φονευθῶμεν
 *Εμμ. Γ. Παντελάκη - Χρηστομάθεια Β' 7

ἐπιδόντας=ἀφ' οὗ ζήσωμεν ἐπὶ τινα χρόνον πρότερον καὶ ἴδωμεν
 ὑβρίζομαι=ἀτιμάζομαι
 ἀμύνομαι=ὑπερασπίζω ἑμαυτὸν
 ὡσπερ ἐξὸν=ὡς ἂν ἦτο ἐπιτετραμμένον· ἰδὲ Α', 6', 1 — Β',
 ε', 22

ἡσυχίαν ἄγω=ἡσυχάζω, ἀπρακτῶ
 ἐὰν τήμερον προδῶ=ἐὰν σήμερον παραδῶσω· πρὸλ. Α', γ', 5
 «προδοὺς ὑμᾶς»
 ἀνίσταμαι=ἐγείρομαι, σηκώνομαι.

§ 15—25

Κατάκειμαι=εἶμαι πλαγιασμένος
 ἐν οἷοις (πράγμασιν) ἐσμέν=ἐν ποίᾳ δυσκόλῳ θέσει εὐρισκόμεθα
 ἐκφαίνω=κηρύττω φανερὰ
 εἰ ὑφησόμεθα=ἐὰν ὑποχωρήσωμεν (τοῦ ῥ. ὑφίεμαι)
 πείσεσθαι=ἔτι θὰ πάθωμεν (τοῦ ῥ. πάσχω)
 ὡς ποιήσοντες· ἰδὲ Α', α', 3 «ὡς ἀποκτενῶν»
 ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι=πᾶν μέσον μεταχειρίζομαι
 αἰκίζομαι τινα=κακοποιῶ, βασανίζω τινα
 πάντα ποιητέον (ἐστὶν ἡμῖν)=δεῖ πάντα ποιεῖν ἡμᾶς
 ἔστε=ἔως, ἐφ' ὅσον
 οἰκτίρω=ἐλεεινολογῶ
 διαθεῶμαι=παράτηρῶ μετὰ περιεργίας καὶ ἀκριθείας
 ἐσθῆς=φόρεμα
 τὰ τῶν στρατιωτῶν· ἰδὲ Α', γ', 9 «τὰ Κύρου»
 ὅτι οὐ μετεῖη ἡμῖν=ἔτι δὲν μετελχομεν ἡμεῖς (τοῦ ῥ. μετε-
 στί μοι)
 εἰ μὴ πριαίμεθα=ἂν δὲν ἠθέλομεν ἀγοράζει (τοῦ ῥ. ὠνοῦμαι)
 ὅτου ὠνησόμεθα=μὲ τὸ ὅποσον ν' ἀγοράζωμεν
 ὄρκος κατέχει ἡμᾶς=ὄρκος ἐμποδίζει, δεσμεύει ἡμᾶς
 λελύσθαι μοι δοκεῖ=φρονῶ ἔτι ἔχει λυθῆ, λήξει
 ἡ ὑβρις=ἡ αὐθαιρεσία (περὶ τὰς σπονδὰς)
 ἄθλον=βραβεῖον· ἰδὲ Α', 6', 10
 ἀμείνων=εὐψυχότερος, ἀνδρειότερος
 ἀγνονοθέτης=ὁ ἀθλοθέτης, ὁ βραβευτής

ἐπιορκῶ τοὺς θεοὺς=παραθαίνω τοὺς ἔρκους τῶν θεῶν· ἰδὲ
B', δ', 7

στερρῶς=αὐστηρῶς

δοκεῖ μοι ἐξεῖναι=δοκεῖ μοι ὅτι ἔξεστι, φρονῶ ὅτι δυνάμεθα

θάλλπος=ἡ ζέστη

τρωτὸς=ὁ δυνάμενος νὰ πληγωθῆ (ἐκ τοῦ τιτρώσκω)

παρακαλῶ=προσκαλῶ, προτρέπω

ἄλλους=ἐξ ἄλλων σωμάτων ἀνδρας

ἐξορμῶ τινα=παρακινῶ τινα

ἐρύκω=ἀπομκκρύνω, ἀποκρούω

ἀπ' ἔμαντοῦ=διὰ τῆς ἰδίας δυνάμεώς μου.

§ 26—33

Βοιωτιάξω τῇ φωνῇ=ὁμιλῶ τὴν βοιωτικὴν διάλεκτον

ἄλλως πως=κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον

ὑπολαμβάνω=λαμβάνω τὸν λόγον διακόπτων τινὰ

ἐν ταῦτῳ γε ἦσθα=ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ βεβλήως ἦσο

μένα φρονῶ=ἐπαίρομαι, ὑπερηφανεύομαι

παρασκηνῶ τινα=στρατοπεδεύω πλησίον τινός

ἔστε σπονδῶν ἔτυχε· πρβλ. B', ε', 30 «ἔστε διεπράξτε»

παίομαι, κεντοῦμαι=κτυποῦμαι, λογχίζομαι

τλήμων=ταλαίπωρος, δυστυχής (ἐκ τοῦ τλήναι)

ἐρῶ τινος=σφοδρῶς ἐπιθυμῶ τι

προσέμαί τινα=δέχομαι τινα

ἀφελομένους=ἀφ' οὗ ἀφαιρέσωμεν (τοῦ ῥ. ἀφαιροῦμαι)

ἀνατίθημι=φορτώνω· πρβλ. B', ε', 4

ὡς τριούτῳ· τ. ἔ. ὡς σκευοφόρῳ

προσῆκει μοι Βοιωτίας=ἔχω τι κοινὸν μετὰ τῆς B.

ἀπελαύνω=ἀποδιώκω

σῶος εἶη=ζωντανός ἦτο, οἴχοιτο=εἶχεν ἀποθάνει.

§ 33—34

Εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὄπλων=ἔμπροσθεν τοῦ στρατοπέδου· ἰδὲ

B', ε', 20

ἀμφὶ τοὺς ἑκατὸν=περίπου ἑκατόν· πρβλ. A', ε', 9 «ἀμφὶ τοὺς
δισχιλίους»

μέσαι νύκτες· ἰδὲ Α', ζ', 1 «περὶ μέσας νύκτας»
αὐτοῖς=ἡμῖν αὐτοῖς.

§ 35—44

Ἐπίσταμαι=γνωρίζω κκλῶς· ἰδὲ Α', γ', 12 «ὀρῶμεν καὶ ἐπί-
στάμεθα»

καιρὸς=εὐκαιρία (νὰ ὠφελήσητε ἢ βλάβητε τὸν στρατὸν)

βλέπω=στρέφω τὸ βλέμμα, ἀποβλέπω

κακὸς=δειλὸς

ἔπομαι=ἀκολουθῶ· πρβλ. Β', θ', 12 «ἐφέπομαι»

διαφέρω τινὸς=ὑπερέχω, εἶμι ὑπέρτερός τινος

πλεονεκτῶ τινος=πλέον τινὸς ἔχω

ἀξιῶ=κρίνω ἄξιον, παραδέχομαι ὡς αὐταπόδεικτον

προβουλεύω τινὸς καὶ προπονῶ=προνοῶ καὶ κοπιᾶζω ὑπέρ
τινος

ἦν που δέη=ἐάν πευ παρουσιασθῆ ἀνάγκη

ὡς συνελόντι εἰπεῖν=ἵνα συντόμως εἶπω.

ἐν καιρῷ ποιῶ=ἐπίκαιρον, ὠφέλιμον κάμνω, ὠφελῶ

οὕτως ἐχόντων=ἀφ' οὗ εὐρίσκονται εἰς τοιαύτην διάθεσιν

χρῶμαι=μεταχειρίζομαι, χρησιμοποιοῦ

τρέπω=ἀλλάσσω, μεταβάλλω

πείσονται· μέλλων τοῦ πάσχω

ἐρρωμένος=ἰσχυρὸς (τοῦ β. βώννυμαι)

ἀντίος=ἀντίπαλος

μαστεύω=ζητῶ, πρβλ.

ἐγνώκασι=ἔχουσι σχηματίσει πεποίθησιν

διάγω (τὴν ζωὴν)=ζῶ.

§ 45—47

Μέλλω=βραδύνω, ἀργοπορῶ

αἰροῦμαι=ἐκλέγω

δέομαι=ἔχω ἀνάγκην

παρέστω=ἄς εἶναι παρῶν (τοῦ β. πάρειμι.)

μέλλεται τι=ἀναβάλλεται, βραδύτερον ἐκτελεῖται τι

περαίνομαι=τελειώνω

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

§ 1—3

Ἦρηντο=εἶχον ἐκλεχθῆ (τοῦ ῥ. αἰροῦμαι)
 ὑποφαίνω=ἀρχίζω νὰ φαίνωμαι
 χαλεπός=δύσκολος
 τελέθω=γίνομαι
 ὑφίεμαι=ὑποχωρῶ, ἐνδίδω· πρβλ. Γ', α', 17 «εἰ ὑφησόμεθα»
 καλῶς=ἐντίμως, ἐνδόξως.

§ 4—6

Ἐπὶ τούτῳ=μετὰ τοῦτον
 περὶ πλείστου ποιοῦμαι=πλείστην κκτχάλλω προσπάθειαν
 ὁμόσας=ὄρκισθεις (τοῦ ῥ. ὄμνυμι)· πρβλ. Β', θ', 8
 δεξιὰς δίδωμι=ὑπόσχομαι· πρβλ. Β', δ', 1 «δεξιὰς ἔφερον»
 ξένιος=ὁ προστάτης καὶ φύλαξ τῶν ξένων
 ἡδέσθη=ἔσεβάσθη (τοῦ ῥ. αἰδοῦμαι)
 αὐτοῖς τούτοις· τ. ἔ. λόγοις καὶ ὑποσχέσεσιν
 δίδωμι πιστὰ=κάμνω ἐνόρκους συνθήκας· πρβλ. Β', θ', 10
 δείσας· ἰδὲ Α', ι', 9 «ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες»
 ἀποστὰς=καταφυγῶν (τοῦ ῥ. ἀφίσταμαι)
 ἀποτεινομαι=λαμβάνω τὸ ὀφειλόμενον, ἐκδικοῦμαι, τιμωρῶ.

§ 7—32

Ἐσταλμένος=στολισμένος (τοῦ ῥ. στέλλομαι)
 κόσμος=στολισμὸς
 εἴτε δέοι τελευτᾶν=εἴτε ἤθελε συμβῆ νὰ φονευθῆ
 ὀρθῶς ἔχει=εἶναι ὀρθόν, πρέπον
 ἐν τούτοις· τοῖς καλλίστοις, τῇ καλλίστῃ στολισμῷ
 διὰ φιλίας τινὲ ἔρχομαι=φιλικὴν διάθεσιν ἔχω πρὸς τινὰ
 ἐγχειρίζω=παραδίδω
 πεπόνθασιν=ἔχουσι πάθει
 δίκην ἐπιτίθημί τινι· πρβλ. Α', γ', 10 «μὴ δίκην ἐπιθῆ»
 διὰ παντός πολέμου ἔρχομαι τινι = πᾶν εἶδος πολέμου μετα-
 χειρίζομαι, ὅλαις δυνάμεσι πολεμῶ πρὸς τινὰ

πτάρνυμαι=πταρνίζομαι

μιᾶ δρμηῆ=μέ μίαν κίνησιν, ὁμοθυμαδόν, συγχρόνως
τὸν θεόν· τ. ἔ. Δία τὸν σωτήρα

οἰωνός=σημεῖον προδηλοῦν τὸ μέλλον

θύω σωτήρια=προσφέρω θυσίαν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ

ὄτω δοκεῖ=ὅστις ἐγκρίνει, ἐπιδοκιμάζει

ἀνατείνω=ἀνυψώνω

ἐμπεδῶ=τηρῶ ἀκριδῶς

εἰκός (ἐστίν)=εὐλογον εἶναι· πρβλ. Β', β', 3 «εἰκότως»

εὐπετῶς=εὐκόλως· πρβλ. Β', ε', 24

ἀναμνησκω τινὰ=ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην τινός

ὡς ἀφανιούντων=μέ τὸν σκοπὸν νὰ ἐξαφανίσωσι· πρβλ. Α', α',

3 «ὡς ἀποκτενῶν»

ὑποστῆναι=ν' ἀντιπαραταχθῶσι (τοῦ β. ὑφίσταμαι)

χίμαιρα=ἡ αἴξ

ἀποθύω=προσφέρω θυσίαν ὀφειλομένην

ἀγείρω=συναθροίζω

τεκμήριον=σημεῖον, μαρτύριον

γίνομαι=γενῶμαι, τρέφομαι=ἀνατρέφομαι

δήπου=βεβαίως, ἂν δὲν ἀπατῶμαι

φρόνημα πάτριον=αἰσθημα, ὅπερ κληρονομεῖ τις παρὰ τοῦ
πατρὸς τοῦ

πεῖραν ἔχω τινός=ἔχω δοκιμάσει τινὰ, γνωρίζω τινὰ

δέχομαί τινα=ἀνθίσταμαι κατὰ τινος ἐπιτιθεμένου, ὑπομένω τινὰ

μείον ἔχω=μειονεκτῶ, ἐλαττοῦμαι· πρβλ. Α', ι', 8

κακίων=δειλότερος· πρβλ. Α', γ', 18 «μὴ κακίους εἶναι»

γοῦν=τοῦλάχιστον, ἀπόδειξις τούτου εἶναι ὅτι

ἄρχω φυγῆς=κάμνω ἀρχὴν φυγῆς

δηχθεῖς=δαγκασθεῖς (τοῦ β. δάκνομαι)

ὄχημα=στήριγμα, τ. ἔ. ἡ γῆ

βαίνω=βαδίζω, περιπατῶ

ἦν τις προσίη=ἐάν τις ἐφορμᾷ (τοῦ β. προσέρχομαι)

πολὺ μᾶλλον=πολὺ εὐκολώτερον ἰδὲ Β', ε', 13

τευξόμεθα=θα ἐπιτύχωμεν (τοῦ β. τυγχάνω)

προέχω=ὑπερέχω, εἶμι ὑπέρτερος

θαρρῶ=ἔχω θάρρος, δὲν φοβοῦμαι· πρβλ. Α', γ', 8 «ἔλεγε
θαρρεῖν»

ἀγορὰν παρέχω· ἰδὲ Γ', α', 2 «ἀγορὰν ἔμελλε παρέξειν»

ἀχθομαι=στενοχωροῦμαι· πρβλ. Α', α', 8 «οὐδὲν ἤχθετο»

εἴσονται=θὰ γνωρίζωσιν (τοῦ ῥ. οἶδα)

ἀμαρτάνω=κάμνω σφάλμα, βλάπτω

ψυχῇ=ζωῇ

κρεῖττον=προτιμότερον

ἀργύριον=χρῆμα· πρβλ. Α', α', 9 «χρυσίον»

κρατῶ=νικῶ· πρβλ. Α', ζ', 8 «ἐὰν κρατήσωσι»

ἄπορος=ἀδιάθετος

προσιούσι=εἰς τοὺς προσερχομένους, πλησιάζοντας

διήσω=θὰ ἐπιτρέψω νὰ διέλθῃ τις (τοῦ ῥ. διήμι)

οὐδ' ὡς=οὐδ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει· πρβλ. Α', η', 21 «οὐδ'

ὡς ἐξήχθη»

οὐκ ἂν φαίημεν=δὲν ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν

ἐρμυνὸν=μέρος ὀχυρόν· ἰδὲ Α', β', 8

κατασκευάζομαι=προετοιμάζομαι, τκτοποιούμαι

ὄμηρος=ἄνθρωπος χρησιμεύων ὡς ἐνέχυρον

τοῦ ἀδόλου ἐκπέμψειν=ὑπὲρ τῆς ἀδόλου, ἀσφαλοῦς ἐκπομπῆς

ὁδοποιῶ=κατασκευάζω ὁδὸν ἀμαξιτὸν

τέθριππον=ἄμαξα συρομένη ὑπὸ τεσσάρων ἵππων

τρισάσμενος=λίαν ἄσμενος, μετὰ πλείστης χαρᾶς

ἐν ἀφθόνοις βιοτεύω=ζῶ ἔχων ἀφθονα τὰ πρὸς τὸ ζῆν

λωτοφάγος=ὁ τρώγων τὸν λωτὸν (γλυκὸν καρπὸν)

ἐπιλανθάνομαι=λησμονῶ

πένομαι=εἶμαι πένης, πτωχὸς

ἐξόν· ἰδὲ Β', ε', 21 «ἐξὸν ὑμᾶς ἀπολέσαι»

τοὺς σκληρῶς πολιτεύοντας=τοὺς μετὰ μεγάλων στερήσεων ὡς

πολίτας ζῶντας

ζεῦγος=τὸ ζευγάρι (τῶν ζώων τῶν συρόντων ἄμαξην)

ὄχλος=ἐνόχλησις, δυσκολία

ἀπαλλάξωμεν=ἄς ἀπομακρύνωμεν, ἀφανίσωμεν

κρατουμένων (ἡμῶν)=ἐὰν κρατῶμεθα, νικῶμεθα

λοιπὸν μοί (ἔστι)=ὑπολείπεται μοί

ἐξενεγκεῖν=νὰ κηρύξω (τοῦ ῥ. ἐκφέρω)

περιγίγνομαι=ὄπερισχύω

ψηφίζομαι=ἀποφασίζω

ἐντυγχάνω=συναντῶ τινά· πρβλ. Α', η', 1 «οἷς ἐνετύγχανεν»

ἐψευσμένοι ἔσονται=θὰ διαψευσθῶσιν (εἰς τὰς ἐλπίδας των)

κακῶ· ἰδὲ ἀνωτέρω κακίων

περαίνω=τελειώνω· πρβλ. Γ', α', 47 «ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαίνοιτο»

αὐτίκα=μετ' ὀλίγον

παρέσονται=θὰ εἶναι ἐμπρός μας (τοῦ ῥ. πάρειμι)

ὄτω δοκεῖ=ᾧτινι δοκεῖ, ὅστις φρονεῖ

ταύτην=κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον

ιδιότης=ὁ ἀπλοῦς στρατιώτης· πρβλ. Α', γ', 11 «ιδιώτου ὄφελος οὐδέν».

§ 33—39

Δεῖ=ὄπάρχει ἀνάγκη

καὶ αὐτίκα=καὶ ἔπειτα, κατόπιν

ἔξεσται=θὰ εἶναι δυνατὸν (τοῦ ῥ. ἔξεστι)

ἀνατείνω=πρὸς τὰ ἄνω τείνω, ἀνυψώνω· πρβλ. Β', θ', 9

προσδοκεῖ μοι=πρὸς τούτοις δοκεῖ μοι, προσέτι φρονῶ, προ-
τείνω

πλαίσιον τῶν ὄπλων=τετράπλευρον τῶν ὀπλιτῶν

εἰ ἀποδειχθείη=ἂν ἤθελεν ὀρισθῆ

κοσμῶ τὰ πρόσθεν=διοικῶ τὸ μέτωπον

τὰ τεταγμένα=τὰ ὀρισμένα

ἄλλως ἐχέτω=κατ' ἄλλον τρόπον ἔστω

τὸ νῦν εἶναι=ἐπὶ τοῦ παρόντος

τὸ δεδομένα=τὰ ἀποφασισμένα

μεμνήσθω=ἄς ἐνθυμηται.

ΠΙΝΑΞ

ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Ἄβροκόμας. Στρατηγὸς τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ σατράπης τῆ Φοινίκης, πιθανῶς δὲ καὶ κάρανος τῶν στρατευμάτων τῆς με-
ταξὺ Μεσογείου καὶ Εὐφράτου περιοχῆς.

Ἄβυδος. Ἀποικία τῶν Μιλησίων ἐν τῇ Τρωάδι ἐν τῷ στενῷ
τοῦ Ἑλλησπόντου.

Ἀγασίας. Λοχαγὸς τῶν ὀπλιτῶν ἐκ Στυμφάλου τῆς Ἀρ-
καδίας.

Ἀγίας. Ἀρκάς, στρατηγὸς τῶν Ἀρκάδων μισθοφόρων, ὅστις
μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν ἐφρονεύθη ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ βασιλέως.

Ἀίγυπτος. Ἡ ἐν τῇ Β.Α. Ἀφρικῇ χώρα αὕτη, οὕσα ἀπὸ τοῦ
525 π. Χ. ἐπαρχία Περσικῇ ἀπεστάτησε τῷ 414 π.Χ., ὅτε Ἑλ-
ληνες μισθοφόροι προσηνέχθησαν νὰ βοηθήσωσι τὸν βασιλέα εἰς
καθυπόταξιν αὐτῆς.

Αἰνιᾶνες. Ἑλληνικὸς λαὸς οἰκῶν παρὰ τὴν Οἴτην.

Ἀμφίπολις. Ἀθηναίων ἀποικία παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ
Στρυμόνος ἐν τῇ Α. Μακεδονίᾳ, κτισθεῖσα τῷ 436 π. Χ.

Ἀπόλλων. Ὁ θεὸς τῆς μαντικῆς, μουσικῆς καὶ τοξικῆς.

Ἀπολλωνίδης. Βοιωτὸς, ὅστις ἐκ δειλίας συνεβούλευσε νὰ
ὕποχωρήσωσιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ βασιλέως.

Ἀραβία. Παρὰ Ξενοφῶντι καλεῖται οὕτως οὐ μόνον ἡ παρὰ
τὸν Περσικὸν κόλπον χερσόνησος, ἀλλὰ καὶ τὸ νότιον μέρος τῆς
ὑπὸ Ἀράβων νομάδων οἰκουμένης καὶ βραδύτερον κληθείσης
Μεσοποταμίας.

Ἀρβάνης. Εἰς τῶν τεσσάρων στρατηγῶν τοῦ βασιλέως ἡγού-
μενος 300 χιλ. στρατοῦ.

Ἀριαῖος. Ἀρχηγὸς τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ τοῦ Κύρου, τρέπεται εἰς φυγὴν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου, ἀποποιεῖται τὸν ὑπὸ τῶν Μυρίων προσενεχθέντα αὐτῷ θρόνον τῆς Περσίας, συσκέπτεται μετ' αὐτῶν περὶ τῆς ἐπιστροφῆς, τυχὼν δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως συγγνώμης προδίδει τοὺς Ἕλληνας.

Ἀρίστιππος. Ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς Λαρίσης, Ἀλευάδης, συναθροίζει δαπάναις τοῦ Κύρου στρατὸν πρὸς καταπολέμησιν τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων του ἐν Λαρίῃ, βραδύτερον δ' ἀποστέλλει τοῦτον πρὸς τὸν Κύρον παρασκευαζόμενον νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ βασιλέως.

Ἀρταγέρσης. Ἀρχηγὸς τῆς ἐξ ἐξκισχιλίων ἱππέων σωματοφυλακῆς τοῦ Ἀρταξέρξου φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Κύρου.

Ἀρταξέρξης ὁ Β΄, ὁ καλούμενος Μνήμων, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Δαρείου Β΄ καὶ τῆς Πικρυσάτιδος (405—359 π. X.).

Ἀρτάοχος. Τὸ πρῶτον πιστὸς φίλος τοῦ Κύρου, ἔπειτα μετέστη πρὸς τὸν ἄπιστον Ἀριαῖον.

Ἀρταπάτης. Ὁ πιστότατος σκηπτοῦχος τοῦ Κύρου, ὅστις κατὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην ἠτύοκτόνησεν ἐπὶ τοῦ πτώματος αὐτοῦ.

Ἄρτεμις. Θεὰ τῆς θήρας (ἀγροτέρα), πρὸς ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἐθυσίαζον κατ' ἔτος 500 αἴγας διὰ τὴν βοήθειαν, ἣν παρέτχεν εἰς αὐτοὺς κατὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην.

Βαβυλωνία. Τὸ Ν. μέρος τοῦ μεταξὺ τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρητος κειμένου βαθυπέδου.

Γλοῦς. Υἱὸς τοῦ Ταμῶ, κατὰ πρῶτον ὁπαδὸς τοῦ Κύρου, εἶτα προσχωρήσας πρὸς τὸν Ἀρταξέρξην ἐτιμήθη σφόδρα ὑπ' αὐτοῦ.

Γωβρούας. Εἰς τῶν τεσσάρων στρατηγῶν τοῦ Ἀρταξέρξου.

Δαμάρατος. Λακεδαιμόνιος βασιλεὺς, ὅστις ἐκπεσὼν ὑπὸ τοῦ ἐτέρου βασιλέως τῶν Σπαρτιατῶν Κλεομένου τοῦ Α' κατέφυγε πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Δαρεῖον τὸν Α', παρ' οὗ ἔλαβε δῶρον πόλεις τινὰς ἐν τῇ Μικρασιατικῇ χώρᾳ Τευθρανίᾳ.

Δαρδανεύς. Κάτοικος τῆς Δαρδάνου, πόλεως ἐν τῇ Τρωάδι παρὰ τὸν Ἑλλησποντον πρὸς Ν. τῆς Ἀδύδου.

Δαρεῖος. Ὁ ἐπονομαζόμενος Νόθος, πρότερον Ὀχος καλούμενος, υἱὸς Ἀρταξέρξου τοῦ Α' καὶ σύζυγος τῆς Παρυσάτιδος

πατήρ Ἄρταξέρξου τοῦ Μνήμονος καὶ Κύρου τοῦ νεωτέρου (424—405 π. Χ.).

Δελφοί. Φωκικὴ πόλις ἐπὶ τῶν νοτίων ὑπωρειῶν τοῦ Παρνασσοῦ μετὰ τοῦ περιφήμευ νοῦ καὶ τοῦ μαντείου τοῦ Ἀπόλλωνος.

Δόλοπες. Λαὸς ἐν Ἠλείῳ παρὰ τὴν Πίνδον.

Ἐνυάλιος. Ἐπώνυμον τοῦ θεοῦ τοῦ πολέμου, πρὸς ὃν μετὰ τὸν παιᾶνα ἐπιτιθέμενοι κατὰ τῶν πολεμίων ἀνέπεμπον δεήσεις φωνάζοντες ἀλαλὰ ἢ ἐλεεῦ (*Ἐνυαλίῳ ἀλαλάζειν ἢ ἐλελίξειν*).

Ἐπισθένης. Ἀμφιπολίτης, ἀρχηγὸς τῶν πελταστῶν τοῦ Κύρου.

Εὐφράτης. Μέγας ποταμὸς τῆς Μ. Ἀσίας πηγάζων ἐν Ἀρμενίᾳ ἐκ δύο παραποτάμων, τοῦ δυτικοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ Εὐφράτου, ἐκβάλλων δ' εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Ζαπάτας. Ἀνατολικὸς παραπόταμος τοῦ Τίγρητος.

Ζεύς. Ὁ πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε ἐμφανίζεται ἐν τῇ Ἀναβάσει ὡς βασιλεὺς, ὡς σωτὴρ καὶ ὡς ξένιος.

Ἡρακλῆς. Ὡς φύλαξ τῶν ὁδῶν καὶ τῶν ὁδοιπόρων ἔφερε τὸ ἐπώνυμον ἡγεμῶν καὶ πρὸς αὐτὸν προσεφέροντο τὰ ἡγεμόσυνα.

Θεόπομπος. Ἀθηναῖος νεανίας, θαρραλέως καὶ μεγαλοφρόνως ἀποκρούσας τὰς περὶ ὑποταγῆς προτάσεις τοῦ βασιλέως.

Ἰερώνυμος. Ὁ πρεσβύτατος τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου, ἐξ Ἠλείας καταγόμενος.

Καλλιμαχος. Ἐκ τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ Παρρασίας, λοχαγὸς τῶν ὀπλιτῶν.

Καστωλλὸς ἦ. Πόλις τῆς Λυδίας, πιθανῶς παρὰ τὰς Σάρδεις, ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς ὁποίας ἐγίνοντο αἱ ἐπιθεωρήσεις τῶν Περσικῶν στρατευμάτων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν καρανίαν τῆς Λυδίας (τ. ἔ. τῆς Λυδίας, μεγάλης Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας).

Κελαιναί. Πόλις τῆς μεγάλης Φρυγίας παρὰ τὸν Μαίανδρον καὶ Μαρσύαν μετ' ἐπαύλεως καὶ κήπου τοῦ Κύρου.

Κιλικία. Χώρα ἐν τῇ Ν. Α. Μ. Ἀσίᾳ μὲ πρωτεύουσαν τοὺς Ταρσοὺς.

Κλεάνωρ. Ἐκ τοῦ Ὀρχομενοῦ τῆς Ἀρκαδίας, στρατηγὸς τῶν Μυρίων, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀγίου ἀρχηγὸς τῶν Ἀρκάδων ὀπλιτῶν.

Κλέαρχος. Λακεδαιμόνιος, ἀρμοστής τοῦ Βυζαντίου, κατα-

δικασθεὶς εἰς θάνατον ὑπὸ τῆς Σπάρτης ἐπὶ ἀπειθείᾳ στρατολογεῖ δαπάναις τοῦ Κύρου μισθοφόρους, δι' ὧν καταπολεμεῖ τοὺς Θράκας. Ὅτε ὁ Κύρος παρεσκευάζε τὴν ἐκστρατεῖαν, ὁ Κλέαρχος παραλαβὼν τοὺς μισθοφόρους του ἔρχεται πρὸς αὐτὸν καὶ λαμβάνει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν αὐτοῦ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ἀναγνωρίζεται σιωπηλῶς ὑπὸ τῶν Μυρίων ἀρχιστράτηγος αὐτῶν καὶ παρὰ τὸν Ζαπάταν πίπτει θύμα τῆς προδοσίας τοῦ Τισσαφέρου.

Κολοσσαί. Πολυάνθρωπος πόλις τῆς Φρυγίας παρὰ τὸν Λύκον, παραπόταμον τοῦ Μαιάνδρου, ἧς ἐρείπια σφίζονται παρὰ τὰς σημερινὰς Χώνας.

Κτησίας. Περίφημος ἱατρὸς καὶ ἱστορικὸς ἐκ τῆς ἐν τῇ Καρρίᾳ Κνίδου, ὅστις ἐπὶ δέκα καὶ ἑπτὰ ἔτη (415—398 π. Χ.) ἔζησεν ἐν τῇ Περσικῇ αὐτῇ καὶ συνώδευσε τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξην εἰς τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην. Ἐκ τῆς Περσικῆς ἱστορίας αὐτοῦ (τὰ Περσικά) καὶ τῆς Ἰνδικῆς (τὰ Ἰνδικά) ἐλάχιστα ἀπασπάσματα σφίζονται.

Κῦρος. Ὁ νεώτερος υἱὸς Δαρείου τοῦ Β' καὶ τῆς Παρυσάτιδος, σατράπης Λυδίας, Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας, ὅστις πολέμησας πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην μετὰ βαρβαρικοῦ καὶ μισθοφορικοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐφονεύθη παρὰ τὰ Κούναξα.

Λυδία. Ἐπαρχία τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς βορρᾶν τῆς Ἰωνίας μετ' ἠρωτεύουσαν τὰς Σάρδεις.

Λύκαια. Ἐορτὴ τοῦ Λυκαίου Διὸς ἐν Ἀρκαδίᾳ.

Λυκάονες. Οἱ κάτοικοι τῆς Λυκαονίας, ἐπαρχίας τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὰ Β. Δ. τῆς Κιλικίας, οἵτινες, ὡς οἱ Μυσοὶ καὶ οἱ Πισίδαι, ποτὲ δὲν ὑπετάχθησαν τελείως εἰς τοὺς Πέρσας.

Λύκιος. Ἀθηναῖος ἀρχηγὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ Χειρισόφου καταρτισθέντος ἱππικοῦ καὶ ἕτερος Συρακόσιος.

Λωτοφάγοι. Ὁ ἐκ τῆς Ὀδυσσειᾶς (ι, 94 κ. ἐξ.) γνωστὸς μυθικὸς λαὸς ἐν Λιβύῃ τρεφόμενος ὑπὸ τῶν φοινικοειδῶν καρπῶν τοῦ δένδρου λωτοῦ.

Μαιάνδρος. Ποταμὸς τῆς Καρίας ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ ἐκβάλλων εἰς τὸν Λάτιμιον κόλπον ἀπέναντι τῆς Μιλήτου.

Μένων. Φαρσάλιος ἐκ Θεσσαλίας, ὁδηγῆσας τὸν ἐκ τῆς βορείου Ἑλλάδος συναθροισθέντα στρατὸν του πρὸς τὸν Κύρον εἰς

Κολοσσάς καὶ μεγάλης τιμῆς ἀξιωθείς παρ' αὐτῷ. Κατὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην ὠδήγει τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῶν Ἑλλήνων, μετὰ ταύτην ὅμως ἔλαβε στάσιν μᾶλλον ἀμφίβολον προσκολληθεὶς πρὸς τὸν Ἀριατον καὶ προσεγγίσας πρὸς τὸν Τισσαφέρην. Παρὰ τὸν Ζαπάταν συνελήφθη μετὰ τοῦ Κλεάρχου καὶ τριῶν ἄλλων στρατηγῶν καὶ βραδύτερον ἐφονεύθη καὶ οὗτος κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως.

Μιθραδάτης. Πέρσης, ὅστις κατ' ἀρχὰς ὦν πιστὸς ὀπαδὸς τοῦ Κύρου, μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ προδίδει τοὺς Ἑλληνας καὶ προσκολλᾶται πρὸς τὸν Τισσαφέρην.

Μίλητος. Νῦν μὲν χωρῖον καλούμενον Παλάτια, πάλαι δὲ σπουδαιότατη ἐμπορικὴ πόλις ἐν τῇ Ἴωνίᾳ ἐπὶ τῆς Δ. παραλίας τῆς Μ. Ἀσίας, πρὸς νότον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μαιάνδρου. Μόνη ἢ πόλις αὕτη ἐκ τῶν Ἴωνικῶν δὲν ἀπέστη ἀπὸ τοῦ Τισσαφέρους πρὸς τὸν Κύρον, διότι ἐκεῖνος ἐγκαίρως ἐξώρισεν ἢ ἐφόνευσε τοὺς ἀρχηγούς τοῦ φιλικῶς διακειμένου πρὸς τὸν Κύρον κόμματος τῶν κατοίκων αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ὁ Κύρος ἐπολιόρκησεν αὐτήν, ἠναγκάσθη δ' ὅμως νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν ἀναλαβὼν τὴν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του στρατείαν.

Μιλτοκύθης. Θραξ ἀρχηγὸς μισθοφορικοῦ στρατεύματος ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Κύρου αὐτομολήσας πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην.

Μυσοί. Πολεμικοὶ καὶ ληστρικοὶ κάτοικοι τῆς Β. Δ. τῆς Μ. Ἀσίας ἐπαρχίας Μυσίας, οἵτινες διαρκῶς ἐξηγείροντο κατὰ τῆς Περσικῆς κυριαρχίας.

Νικάρχος. Ἀρκάς, ὅστις βρέως τετρωμένος διαφεύγει ἀπὸ τῆς παρὰ τὸν Ζαπάταν σφαγῆς τῶν 200 Ἑλλήνων στρατιωτῶν καὶ εἶναι διάφορος τοῦ Ἀρκάδος Νικάρχου τοῦ αὐτομολήσαντος πρὸς τοὺς Πέρσας.

Ξανθικλῆς. Ἀχαιοὺς ἐκλεχθεὶς στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν ἀντὶ τοῦ δολοφονηθέντος Σωκράτους.

Ξενίας. Ἐκ τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ Παρρασίας, ἀρχηγὸς Ἑλλήνων ἐπιλιτῶν ἐν τῷ στρατεύματι τοῦ Κύρου, ἐγκαταλείπει τοῦτον καθ' ὁδὸν προσβληθείσης τῆς φιλοτιμίας του.

Ὀλύμπιοι. Κάτοικοι τῆς Ὀλύμπου, σπουδαιότατης πόλεως τῆς Ν. Μακεδονίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ,

Ὀρόντας. Γαμβρόδης τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου τοῦ Β', σατραπῆς δὲ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀρμενίας.

Ὀρχομένιος. Κάτοικος τοῦ Ὀρχομενοῦ, πόλεως Ἀρκαδικῆς Β. Δ. τῆς Μαντινείας.

Παρθάσιος. Κάτοικος τῆς Ἀρκαδικῆς πόλεως Παρρασίας κειμένης πρὸς Ν. τοῦ Λυκαίου ὄρους.

Παρούσαις. Σύζυγος Δακρείου τοῦ Β' καὶ μήτηρ Ἀρταξέρξου τοῦ Β' καὶ Κύρου τοῦ νεωτέρου, δολοπλόκος καὶ ὠμὴ βασίλισσα, ἣτις τὸν προσφιλεῖ τῆς υἱὸν Κύρον ἐξήγειρεν εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ τῆς Ἀρταξέρξου.

Πασίων. Στρατηγὸς Μεγαρεὺς ἐν τῷ μισθοφορικῷ στρατῷ τοῦ Κύρου, ὃν καθ' ὁδὸν κατέλιπε μετὰ τοῦ Ξενίου.

Πατηγύας. Ἐπιφανὴς Πέρσης φίλος τοῦ Κύρου.

Παφλαγονία. Χώρα τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

Πίργης. Κὰρ διερμηγεὺς τοῦ Κύρου.

Πισίδαι. Κάτοικοι τῆς χώρας Πισιδίας ἐν τῇ νοτίῳ Μ. Ἀσίᾳ πρὸς δυσμὰς τῆς Λυκαονίας. Οἱ Πισίδαι, ὡς οἱ Μυσοὶ καὶ οἱ Λυκάονες, οὐδέποτε ὑπετάχθησαν τελείως εἰς τοὺς Πέρσας, ὡς λησται δὲ ἦσαν πάντοτε ἐπικίνδυνοι εἰς τοὺς περιόικους.

Προκλῆς. Διοικητὴς τῆς Τευθρανίας, ἀπόγονος τοῦ Δαμκράτου.

Πρόξενος. Βοιωτὸς, φίλος τοῦ Κύρου, ὅστις προέτρεψεν αὐτὸν νὰ μετέσχη τῆς κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου στρατείας ὡς στρατηγὸς μισθοφορικοῦ σώματος. Τῇ συμβουλῇ τούτου συνηκολούθησε καὶ ὁ Ξενοφῶν εἰς τὴν στρατείαν ὡς ἀπλοῦς ἐθελοντής. Συλληφθεὶς μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνηος παρὰ τὸν Ζαπάταν καὶ ἀποκεφαλίσθεὶς ἀντικαθίσταται κατόπιν ὑπὸ τοῦ φίλου του Ξενοφῶντος.

Σάρδεις. Πρωτεύουσα τῆς Λυδίας οὐχὶ μακρὰν τοῦ Πακτωλοῦ, ἔδρα Πέρσου σατραπῆ.

Σοφαίνειος. Ἐκ τῆς Στυμφάλου τῆς Ἀρκαδίας, ὁ πρεσβύτατος τῶν στρατηγῶν τῶν Μυρίων.

Στυμφάλιος. Ὁ κάτοικος τῆς Στυμφάλου, πόλεως τῆς Β. Ἀρκαδίας.

Σωκράτης. 1) Ὁ περίφημος Ἀθηναῖος φιλόσοφος, διδάτκαλος τοῦ Ξενοφῶντος. 2) Ἀχαιοὺς, στρατηγὸς ἐν τοῖς μισθοφόροις τοῦ

Κύρου, συλληφθεὶς μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων στρατηγῶν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους καὶ ἀποκεφαλίσθεις.

Σῶσις. Συρακόσιος στρατηγὸς ἐν τοῖς μισθοφόροις τοῦ Κύρου.

Ταμῶς. Ἐκ τῆς Μέμφιδος τῆς Αἰγύπτου, ὑπαρχος ἐν Λυδία καὶ ἀρχηγὸς τοῦ στόλου τοῦ Κύρου, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐπανῆλθεν εἰς Αἴγυπτον.

Τευθρανία. Χώρα τῆς Μ. Ἀσίας ἐν τῇ Μυσίᾳ, ἣν ὁ Δαρεῖος ὁ Α' εἶχε δωρήσει τῷ Σπαρτιάτῃ φυγάδι Δαμκράτῃ.

Τίγρης (=Βέλος), ὀνομασθεὶς οὕτως ἐκ τοῦ ταχέος ροῦ αὐτοῦ πηγάζει ἐκ πολλῶν πηγῶν ἐν Ἀρμενίᾳ, μεθ' ὃ ῥεεῖ Ν. Α. καὶ νῦν μὲν παρὰ τὴν Βόσραν ἐνοῦται μετὰ τοῦ Εὐφράτου, τὸ πάλαι δὲ ἐξέβαλλεν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον κεχωρισμένος τούτου.

Τιμασίων. Ἐκ τῆς ἐν τῇ Τρωάδι Δαρδάνου ἐκλέγεται στρατηγὸς ἀντὶ τοῦ Κλεάρχου μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους σύλληψιν αὐτοῦ.

Τισσαφέρνης. Τὸ πρῶτον διοικητὴς τῆς Λυδίας, Ἰωνίας καὶ Καρίας καὶ κατόπιν προστεθεισῶν τῶν δύο πρώτων ἐπαρχιῶν εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ Κύρου, μόνης τῆς Καρίας καὶ ἔκτοτε ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ Κύρου καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ἐνωρὶς πληροφορηθεὶς τὰς περὶ ἐπαναστάσεως παρασκευὰς τοῦ Κύρου ἀνακοινοῖ τούτο εἰς τὸν Ἀρταξέρξη καὶ προτρέπει αὐτὸν ν' ἀντιπαρασκευάζεται. Μετὰ ταῦτα ἀναλαμβάνει τὴν διοίκησιν τοῦ ἐνὸς τῶν τεσσάρων στρατιωτικῶν σωμάτων τοῦ βασιλέως, προσποιεῖται μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου φιλίαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, κάμνει πρὸς αὐτοὺς σπονδὰς ἐξ ὀνόματος τοῦ βασιλέως καὶ μετὰ τοῦ Ὀρόντου συνοδεύει αὐτοὺς κατὰ τὴν διὰ τῆς Βαβυλωνίας ἐπιστροφὴν, κατόπιν δ' ὅμως παρὰ τὸν Ζαπάταν συλλαμβάνει δολίως τοὺς στρατηγούς καὶ καταδιώκει εἰτα τὸν Ἑλληνικὸν στρατόν. Διὰ τὰς υπηρεσίας του ταύτης λαμβάνει ὡς ἀμοιβὴν παρὰ τοῦ βασιλέως τὴν σατραπείαν τοῦ Κύρου, ἀλλὰ βραδύτερον τῇ ἐνεργείᾳ τῆς Παρυσάτιδος συλλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ φονεύεται.

Τολμίδης. Ὁ διαπρεπέστατος κηρυξ ἐν τῷ στρατῷ τῶν Μυρίων.

Φαλίνοσ. Ἕλληγν ἐκ Ζακύνθου, ἐπαγγελλόμενος τὸν διδάσκαλον τῆς στρατιωτικῆς τακτικῆς καὶ τῆς ὀπλομαχίας, χρησιμοποιεθεὶς ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ κατὰ τὰς μετὰ τῶν Ἑλλήνων δικπραγματεύσεις.

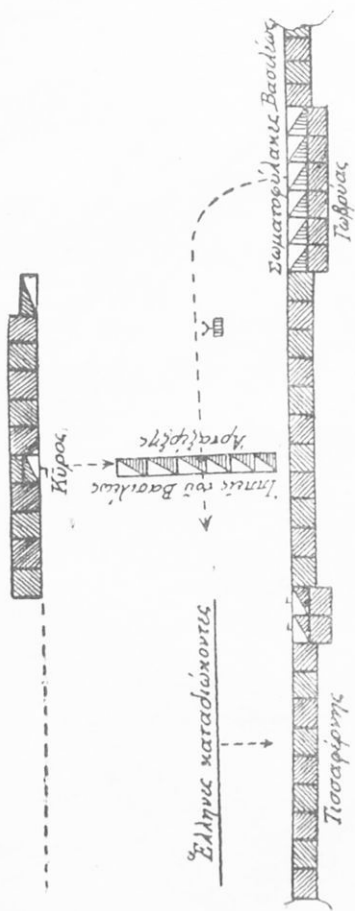
Φιλήσιος. Ἀχαιὸς στρατηγὸς ἀντικαταστήσας τὸν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους συλληφθέντα Μένωνα.

Φρυγία. Ἡ μεγάλη καλουμένη, ἐπαρχία τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς δυσμὰς τῆς Καππαδοκίας.

Χειρίσοφος. Σπαρτιάτης στρατηγὸς ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Κύρου. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κλεάρχου ἀναγνωρίζεται σιωπηλῶς ὡς ἀρχιστράτηγος καὶ ἀρχηγὸς τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς, μετὰ δὲ τὴν εἰς Ἀρμήνην ἄφιξιν βῆτῶς ἀναγορεύεται ἀρχιστράτηγος τῆς ἑλης στρατιᾶς, ἐν ᾗ κατ' οὐσίαν ὑπολείπεται ἐν πᾶσι τοῦ Ξενοφῶντος.

Χερρόνησος. Ἐν τῇ Ἀναβάσει νοεῖται πάντοτε ἢ παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον Θρακικὴ Χερσόνησος, ἀπέναντι τῆς Τρωάδος, ἢ νῦν ὀνομαζομένη χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως.

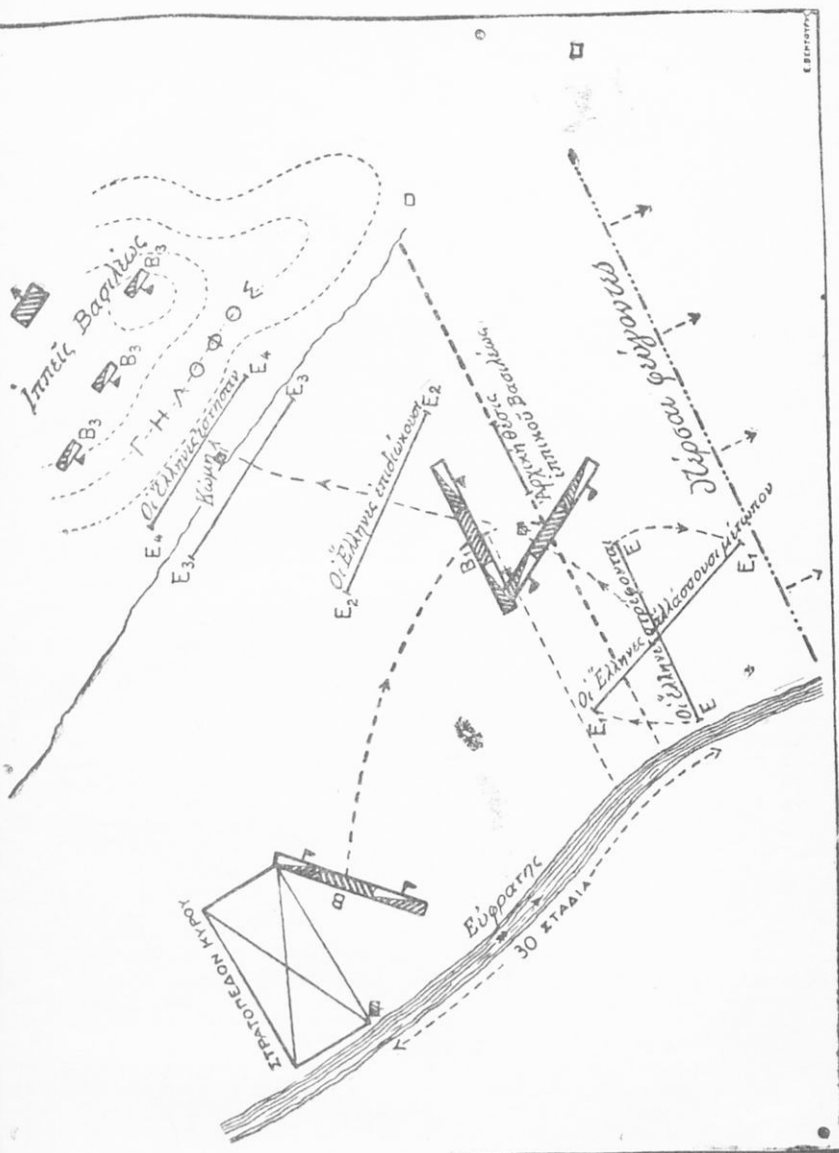

Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη.

IB'

Κυκλωτική κίνησις τῆς σωματοφυλακῆς τοῦ βασιλέως.

Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη.

Γ'

Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

Ἀριθ. { Πρωτ. 27967
 { Διεκπ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Σεπτεμβρίου 1917

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΟΣ

ΤΟΝ κ. ΕΜΜ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗΝ

Συγγραφέα Διδακτικῶν Βιβλίων

Γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου ἐνεκρίθη ἡ χρῆσις τῆς ὑφ' ὑμῶν ὑποβληθείσης Ἑλληνικῆς **Χρηστομαθείας** Τόμος Β' διὰ τὴν Β' τάξιν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, τὴν ἀντίστοιχον τάξιν τῶν λοιπῶν σχολείων τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν Β' τάξιν τῶν Ἀστικῶν σχολείων τῶν θηλέων καὶ διὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1917—1918 καὶ ἐφεξῆς κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 117 πράξιν αὐτοῦ.

Ὁ ὑπουργὸς

Δ Η Μ. Δ Ι Γ Κ Α Σ

